

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Historie školství v obci Česká Ves

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.

Autor: Bc. Natálie Němcová

Studijní program: Učitelství německého jazyka pro 2. stupeň základních škol + učitelství základů společenských věd a občanské výchovy pro střední školy a 2. stupeň

Olomouc 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: "Historie školství v obci Česká Ves" vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce PhDr. Pavla Kopečka, Ph.D., a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu diplomové práce PhDr. Pavlu Kopečkovi, Ph.D. za hodnotné rady a odborné vedení v průběhu zpracování diplomové práce.

V Olomouci dne:

Podpis:

OBSAH

Úvod.....	6
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	6
1. Stručná historie obce Česká Ves.....	7
1.1. Obecná charakteristika obce Česká Ves	7
1.2. Historie obce Česká Ves od prvního osídlení do začátku 1. světové války	9
1.3. Historie obce Česká Ves od začátku 1. světové války do současnosti.....	13
2. Období od počátku školství v obci Česká Ves do začátku první světové války.....	16
2.1. Počátky školství v České Vsi	16
2.2. Stavba první školy v České Vsi a vývoj školství do začátku první světové války ...	20
3. Vývoj školství v obci Česká Ves během první a druhé světové války	23
3.1. Vývoj školství od roku 1914 do konce školního roku 1919/1920	23
3.2. Vývoj školství v období školních roků 1920/1921 - 1936/1937.....	26
3.3. Dějiny školství v obci od školního roku 1937/1938 do konce 2. světové války.....	29
4. Období školství v České Vsi od konce druhé světové války do roku 1964.....	31
4.1. Školství od konce druhé světové války do konce školního roku 1951/1952	31
4.2. Období školství v České Vsi ve školních letech 1952/1953 – 1956/1957	38
4.3. Vývoj školství v České Vsi ve školních letech 1957/1958 – 1963/1964.....	42
5. Školství v obci Česká Ves od září 1964 do listopadu 1989.....	44
5.1. Školství v České Vsi od otevření nové školy do konce školního roku 1973/1974...	44
5.2. Vývoj školství v České Vsi od školního roku 1974/1975 do listopadu 1989	47
6. Vývoj školství v České Vsi po listopadu 1989 do současnosti.....	50
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	53
1. Teoretická východiska projektového vyučování	53
2. Záměr projektu.....	54
3. Plán provedení	56

3. 1. První část.....	56
3. 2. Druhá část.....	62
3. 3. Třetí část.....	66
3. 4. Čtvrtá část.....	67
3. 5. Pátá část.....	70
3. 6. Vyhodnocení projektu.....	71
Závěr	72
Seznam použitých zdrojů.....	73

Úvod

Předmětem diplomové práce je vývoj a historie školství v obci Česká Ves a také návrh projektu „Poznej obec Česká Ves“. Cílem celé práce je zaměřit se na stručnou historii obce, na její vývoj od počátků osídlení této oblasti až po novodobou proměnu České Vsi, a také zaměřit se na rozvoj školství od dob založení první školy až po současnou moderní podobu zdejšího školství.

V současné době je Česká Ves brána jako malá, obyčejná obec ležící v jesenickém okrese, nevykazující odlišnosti od jiných obcí. Stejně tak je bráno i zdejší školství. Mnoho lidí ale zapomíná nebo neví o nesnázích a významných historických událostech, které se podepsaly ve vývoji školství i historie obce.

Téma historie obce, její slavní rodáci a významná místa obce, je začleněno do rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání i školního vzdělávacího programu Základní školy v České Vsi. Proto je zvolen jako praktická část této diplomové práce projekt na téma, které rozšiřuje tuto problematiku a detailněji seznamuje žáky s historií obce i školství v místě, ve kterém žijí a studují.

Teoretická část diplomové práce je rozdělena do šesti kapitol. První kapitola pojednává o historii obce Česká Ves od jejího vzniku až po současnost, zahrnuje významné události, rodáky a důležitá fakta v jejím vývoji. Ve druhé kapitole jsou podrobně nastíněny počátky školství v této oblasti, od založení první školní místnosti po stavbu první školy. Ve třetí kapitole jsou popsány dějiny školství v období první světové války, první republiky a v období druhé světové války. Následující kapitola je věnována vývoji školství po druhé světové válce, v období narůstajícího vlivu komunismu až po rok 1964, kdy byla postavena nová škola, dodnes fungující. Pátá kapitola je shrnutím období od fungování nové školy do sametové revoluce v listopadu roku 1989. Poslední kapitola teoretické části je věnována vývoji po roce 1989 do současnosti.

Praktickou částí diplomové práce je návrh projektu s názvem „Poznej obec Česká Ves“, který by měl sloužit k tomu, aby si žáci zapamatovali nejen informace o historii obce Česká Ves, ale také o historii vývoje školství v České Vsi. Tím si žák vytváří vztah k obci, ve které žije a studuje. Produkt projektu, výstava výtvarných děl žáků, slouží především pro uvědomění si výjimečnosti tohoto místa.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Stručná historie obce Česká Ves

1.1. Obecná charakteristika obce Česká Ves

Obec Česká Ves se nachází v okrese Jeseník, v kraji Olomouckém. Obec leží v údolí řeky Bělá v nadmořské výšce 324 m a severně je vzdálena od státní hranice s Polskem 13 kilometrů. Na severovýchodě sousedí s Písečnou, na jihu s Jeseníkem, na jihovýchodě s Lázněmi Jeseník, na západě s osadou Chebží. Rozloha obce činí 1743 hektarů.

Po stránce hydrologické je Česká Ves charakterizována tím, že jde o oblast pramennou, ležící na severním svahu hlavního evropského rozvodí mezi Baltem a Černým mořem. Nejdůležitějším tokem je řeka Bělá, pramenící pod Velkým Jezerníkem. V dřívějších dobách byla řeka Bělá zdrojem rybolovu, během 20. století způsobila několik povodní, které měly pro obec ničivé následky. Za jednu z největších katastrof je považována povodeň z června roku 1921. V obci Česká Ves zemřel jeden člověk, byly zničeny všechny mosty, řada domů. Na odstranění škoda bylo povoláno vojsko z Brna, ženijní pluk z Kroměříže a 100 mužů šumperské posádky. Další ničující povodní byla ta, která začala pustošit obec Česko Ves a celé Jesenícko 6. července roku 1997. Výška koryta řeky se zvýšila z obvyklého metru a půl na šest metrů. Zatopeno bylo několik domů, základní škola, obecní úřad. Strženo bylo několik mostů, pod vodou zůstala řada silnic a byl zastaven provoz na železniční trati.¹

V průběhu historie obce se měnil i její název. V roce 1416 to byl Bemischdorf, roku 1422 das Behemischdorff, 1576 im Pehemischen Dorffe, 1736 Böhmischdorf, 1836 Böhmischdorf (Morawska diedina), po roce 1918 dostala obec svůj dnešní název Česká Ves.²

K 30. listopadu 2008 v České Vsi žije 2530 obyvatel a patří k nejlidnatějším obcím Jesenícka. Téměř všichni obyvatelé se hlásí k české národnosti, průměrný věk obyvatel je 34,5 roku a kolem 42 % obyvatel pracuje přímo v obci, a to v jednom

¹ Melzer, M. *Historie povodní na šumperském a jesenickém okrese*, In: Severní Morava, vlastivědný sborník, sv. 75. Šumperk: Okresní vlastivědné muzeum, 1998. s. 19-47

² Zuber, R. a kol. *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava: Profil, 1966. s. 229

z největších závodů regionu – Řetězárně, a.s.. Obec je důležitým místem v olomouckém kraji nejen z důvodu průmyslového rozvoje, ale i kvůli rostoucímu významu turistického ruchu. Svou polohou i zajímavými kulturními památkami je cílovým místem mnoha lidí.³

³ Brachtl, Z., Growka, K., Kaňovský, A. *Jesenicko*. Brno: Cesta, 1996. s. 11

1.2. Historie obce Česká Ves od prvního osídlení do začátku 1. světové války

První stopy osídlení údolí řeky Bělé sahají až do 6. století. Osadníci byli příslušníci slovanských kmenů, žijících v oblastech jižního Polska. Ve 13. století byla obec součástí velké osady Waltersdorf – Waltherovici a teprve po jejím rozpadu na čtyři části vznikla Česká Ves jako samostatné sídlo. Počátkem 15. století byla Česká Ves v držení stoupence Husova učení na Frývaldovsku, dnešním Jesenicku, Hynka Muščína. Ten listinou z roku 1416 předal své majetky vratislavskému biskupství. Stejněho roku se objevil poprvé název obce „*Behmischdorf*“, v překladu Česká Ves. Název měl původ pravděpodobně podle horníků z Čech, které pozval k dolování železné rudy a zlata na úpatí vrchu Zlatý Chlum tehdejší vlastník obce Hynek Mušcín.⁴

Z dalších majitelů v průběhu času byl významným rod důlních podnikatelů Fuggerů, který vlastnil Českou Ves od roku 1510. Česká Ves se v tomto období stala hornickou obcí, především na Zlatém Chlumu se intenzivně hledaly zlatonosné rudy. Ač éra Fuggerů trvala velmi krátce, zaznamenala obec příliv nových osadníků a velmi se rozrostla.

Roku 1530 převzal obec doktor Jindřich Rybisch, který musel přenechat biskupství rybolov v Bělé na území České Vsi. Když se roku 1547 Frývaldov s okolím stal statkem vratislavského biskupství, tvořila Česká Ves jeho součást a majetkové změny v ní se počaly zapisovat do biskupských pozemkových knih. Z nich je patrné, že se kolem roku 1550 Česká Ves rychle rozrostla o značný počet nových osadníků. Přistěhovalci pocházeli z blízkého okolí, například z Vlčic a Supíkovice, ale i ze vzdálenějších míst, například ze Seibersdorfu, dnešního polského Brzydowa. Celá řada obyvatel se zabývala lovem z povolání, okolní horské a těžko proniknutelné lesy poskytovaly hojnost zvěře všeho druhu, i medvědů. Řeky měly hluboké tůně, několika místy rozvětvená koryta poskytovaly nesčetné množství ryb, v řece Bělé se lovili dokonce i lososi.⁵

Klidná scéna politického života 16. století zůstala bez proměn do začátku následujícího století. Stavovské povstání roku 1618 změnilo Slezsko v bojiště, když šlechta přijala za krále Bedřicha Falckého. Roku 1626 táhl přes Slezsko dánský generál Mansfeld a za ním generál Valdštejn, který v okolí Nisy a Frývaldovska uložil

⁴ Zuber, R. c.d., s. 229-230

⁵ Kleiber, B. *75 let Řetězárny Česká Ves*. Český Těšín: Třinecké železářny VŘSR, 1967. s. 7

k přezimování velké kontingenty vojska a vymáhal obrovské částky na jejich vyživení. Nové boje pak začaly roku 1633, kdy na území Frývaldova vnikli Švédové a Sasové. Konec války ohlášený mírem vestfálským roku 1648 nepřinesl ihned mír, jelikož průchody švédské posádky trvaly až do konce roku 1650.⁶ Třicetiletá válka se České Vsi zvlášť ničivě nedotkla. Jak lze usuzovat ze soupisu usedlostí z roku 1666, v němž většina jmen je shodná se jmény obyvatel z roku 1584, k velkým přesunům obyvatelstva nedošlo. Právě naopak, k 65 sedlákům přibýlo 24 zahradníků.

Českou Ves a její okolí ovlivnily také čarodějnické procesy, k nimž došlo z důvodů bídy a hladomoru během třicetileté války, kdy vesnicemi procházeli vojáci a zabírali si jídlo. Lidé začali na čarodějnice svalovat uhynutí dobytka, krupobití a další ničivé události. Později byly čarodějnice obviňovány z kacířství a styku s ďáblem. Jen od roku 1635 do roku 1660 bylo ze zdejší obce upáleno 16 čarodějnic. Jejich majetek byl konfiskován a propadal církvi.⁷ Trvalo pak dlouhá léta, než se obec z těchto událostí vzpamatovala.

Vzrůst obyvatelstva pokračoval zvýšenou měrou v 2. polovině 17. století. Roku 1689 napočítal jesenický hejtman při sestavování nového urbáře 70 sedláků a 54 zahradníků. Jejich povinnosti k vrchnosti se většinou proměnily v peněžní platy. Kromě 65 zlatých úroku platili místo 154 kuřat 20 zlatých a fůry při dovozu obilí z Nisy a za dřevo nahradili platem 55 zlatých. Stabilitu obyvatelstva v obci potvrzuje i soupis obyvatel z roku 1715, podle něhož téměř třetina statků zůstala od roku 1584 v držení jednoho rodu. V průběhu 18. století se v obci těžilo a zpracovávalo dřevo, rozmach zažilo místní zemědělství. Pěstovaly se brambory, choval se dobytek, pracoval zdejší mlýn, spolková pila a rozvíjelo se plátenictví.⁸

Významným datem v 18. století byl pro obec Česká Ves rok 1795, kdy byla malá kaple zasvěcená sv. Dominikovi přestavěna na malý kostelík. Kostel však počtu věřících na přelomu 19. a 20. století nedostačoval, a proto se zájem obce od počátku 20. století soustředil na stavbu nového kostela a především na zřízení farnosti, jelikož do té doby patřila Česká Ves k frývaldovské farnosti. V roce 1912 byl zakoupen pozemek pro stavbu kostela a fary ve středu obce od paní Sofie Otte. První světová válka a období těsně po ní však stavbě nepřály. Stavět se tedy začalo až v roce 1925

⁶ Zuber, R. a kol. c.d., s. 125-127

⁷ Kleiber, B. c.d., s. 8

⁸ Zuber, R. a kol. c.d., s. 230

z peněz vybraných na veřejné sbírce a z daru kardinála Adolfa Bertrama. Kostel byl postaven podle projektu stavitele Antona Schneidera. Pro stavbu kostela, který měl být důstojnou dominantou obce, byl doporučen stavitel z Mariánských Lázní, který se zdejší chrámovou architekturou ve své tvůrčí činnosti nechal inspirovat. Kostel byl stavěn v době prosazující se moderny a je ukázkou propojení barokní a renesanční architektury. Stavba byla dokončena roku 1926 včetně obou věží s kopulemi. Další dva roky trvalo dovybavení interiéru a stavba fary. Kostel, který byl vysvěcen 23. září 1928 Adolfem kardinálem Bertramem, byl zasvěcen svatému Josefovi.

Českou Ves proslavil především její rodák a zakladatel lázní v Dolní Lipové, Johann Schroth, narozen roku 1798 v obci. Rod Schrotův byl od konce 16. a v 17. století dědičným majitelem šoltéství. Navíc se zde narodila Sofie Priessnitzová, pozdější žena Vincenze Priessnitze, který založil první vodoléčebné lázně na světě, dodnes vyhledávané místo pro léčbu onemocnění štítné žlázy, onemocnění cest dýchacích, k léčení neuróz a psychóz.⁹ Vznik Lázní Jeseník patří nepochybně k historii obce Česká Ves, protože se tu několik Priessnitzových současníků stalo jeho spolupracovníky v lázeňství. Po rozvoji Priessnitzových lázní v polovině 19. století se z okolí lázní stalo vyhledávané místo lázeňského pobytu i té nejvznešenější klientely z řad šlechty, což se odrazilo jak v životním stylu, tak i v urbanizaci lázní, města Frývaldov i obce Česká Ves.¹⁰

Roku 1806 čítala vesnice 248 čísel a 1434 obyvatel. O třicet let později žilo v České Vsi už 1626 obyvatel, z toho 92 sedláků, 7 zahradníků a 152 domkářů.

V polovině 19. století, dne 15. října 1859, uložil Rakousko-Uherský okresní úřad ve Frývaldově obecní radě v České Vsi povinnost, založit hasičský sbor. Několik měsíců předtím totiž vypukl ve Frývaldově větší požár, který se rozšířil až do České Vsi. Tři hospodářské budovy shořely a další domy byly poškozeny. Na ustavující schůzi, která se sešla v tehdejší hostinci „*Scholzengasthof*“, bylo rozhodnuto, že jednotka hasičů bude mít 26 mužů a velitelem bude zvolen hospodář Haschke. O 32 let později, v roce 1891, pak došlo k založení „*Dobrovolných hasičů*“ za pomoci několika místních obyvatel a především za pomoci učitele Johanna Sonnenberga, který byl později i členem tohoto spolku. Důležitým mezníkem byl rok 1894, kdy byla

⁹ Kočka, M. *Prameny živé vody*. Praha: ROH, 1999. s. 19

¹⁰ Growka, K. *Jeseník*. Praha: Paseka, 2008. s. 18

založena továrna na výrobu železného zboží. Nynější Řetězárna a.s. je dnes významným průmyslovým podnikem s vývozní tradicí.¹¹

V roce 1900 v České Vsi žilo 2952 obyvatel, především německé národnosti. Žily zde pravděpodobně jen čtyři české rodiny.

¹¹ Janas, R. *Z historie dobrovolných hasičů*. In: Českoveský zpravodaj, 2010, ročník XVI., číslo 7-8. s. 2-3

1.3. Historie obce Česká Ves od začátku 1. světové války do současnosti

První světová válka se dotkla zdejších obyvatel především tím, že se z války nevracela celá řada vojáků. Vznik samostatného Československa v roce 1918 byl přijat zdejšími obyvateli kladně, jelikož očekávali, že nová a samostatná republika přinese řešení sociálních otázek. Situace se změnila v období světové hospodářské krize. V důsledku propouštění a snižování mezd dělníků pracujících v místních kamenolomech, vápenkách a kovozařovnách došlo 22. listopadu 1931 v České Vsi a Frývaldově k Frývaldovské stávce.¹² Tehdy propuštění, převážně němečtí dělníci, šli do stávky a zorganizovali za pomoci místních komunistů pochody demonstrantů, při jejímž střetu s četníky došlo ke střelbě. Výsledkem bylo 7 mrtvých a 12 těžce zraněných. Na pohřbu dělníků byl přítomen i pozdější československý prezident Klement Gottwald.¹³

V roce 1933 došlo ve spolku „*Kamarádů a válečných veteránů*“ k myšlence na výstavbu památníku k uctění památky padlých v první světové válce. Dne 2. září 1934 byl položen základní kámen památníku, vybráno bylo místo na nádvoří před kostelem. Návrh akademického sochaře Františka Frankeho ze Supíkovice byl nakonec realizován. Pomník ženy, syna a dcery vyhlížející v dálce otce byl vytesán z dvoumetrového bílého mramoru a vlevo i vpravo se nacházely na žulové desce jména mrtvých. Tento pomník byl bohužel po druhé světové válce zdevastován a následně zbořen.¹⁴

Na podzim roku 1938 obsadila obec německá armáda a zatkla několik zdejších komunistů a antifašistů. Obec byla připojena k Německu, převážnou část obyvatel tvořili němečtí obyvatelé, v té době se jejich počet pohyboval kolem 3100. Všechny domy a dřevěnky byly obsazeny, ve větších domech bydlelo i několik rodin. Mužské obyvatelstvo postupně odcházelo sloužit do druhé světové války v řadách Wehrmachtu, SA nebo SS. Muže pak jako pomocné síly nahrazovali zajatci. Během války vzniklo na Frývaldovsku kolem 40 táborů válečných zajatců s celkovou kapacitou 3000 internovaných osob. Zajatci, kteří sem byli vysíláni z hlavního tábora v Lamsdorfu

¹² Jaroš, O., Jarošová, V. *Frývaldovská stávka*. Ostrava: Krajské nakladatelství v Ostravě, 1961. s. 32

¹³ Příspěvek k dějinám dělnického hnutí na Frývaldovsku v letech 1918 – 1938. In: Jesenícko z kraje pod Pradědem. Vlastivědný sborník. Jeseník: Osvětový dům v Jeseníku, 1961. s. 101-102

¹⁴ Franz, S. *Památník – Kriegerdenkmal in Böhmischdorf*. In: Českoveský zpravodaj, 2010, ročník XVI., číslo 5. s. 5-6

u Opole, měli nahradit nedostatek pracovních sil.¹⁵ V Řetězárně pracovalo asi 60 sovětských občanů, 30 angloamerických zajatců, 25 Francouzů a 15 Čechů. Někteří pracovali i u místních sedláků. V továrně se pracovalo na tři směny, vedle řetězů se vyráběly i součástky do tanků a obrněných vozidel. Na podzim roku 1944 se pod tlakem Sovětské armády přibližovala fronta k hranicím Československa a do obce byli zavlčeni další příslušníci mnoha národností. Byli ubytováni v hostincích, dřevěnkách, a byli donuceni v okolí obce, po okraji lesů a na svahu Zlatého Chlumu kopat zákopy, palebná stanoviště a protitankové zátarasy. Z místních obyvatel se těchto prací zúčastnili členové nacistické strany NSDAP. Dne 12. prosince 1944, kdy přeletěl nad obcí svaz amerických bombardérů a svrhl čtyři bomby, byl zasažen statek č. 24, kde zahynul jeden místní občan a jeden francouzský zajatec, který zde pracoval.¹⁶

Sovětská armáda přišla do České Vsi 8. května 1945 v 15 hodin. Byly to jednotky ze směru od Rejvízu a další od Jeseníku. Obcí projelo i pět sovětských tanků, které se vrátily zpět do Frývaldova. Sovětské velitelství bylo umístěno v domě č. 307, kde se dnes nachází mateřská škola. Na základě dohody vítězných mocností v průběhu roku 1946 došlo k odsunu převážné části německého obyvatelstva. Po tomto odsunu se rapidně snížil počet obyvatel České Vsi, sčítání lidu v roce 1950 udává 1987 obyvatel.¹⁷

Po nástupu totalitního režimu po roce 1948 se změnil především vzhled obce. Některé historické zástavby nahradila paneláková výstavba. Rozvoj zažily sportovní a zájmové spolky. Dne 21. listopadu 1946 vznikla „*Tělovýchovná jednota Řetězárna*“ Česká Ves. Už od podzimu roku 1945 se mladí zájemci o cvičení sdružovali pod hlavičkou „*Sokola*“ za vedení náčelníků: Miroslava Čermáka, Marie Albrechtové a Františka Blaháčka. Protože byl o kolektivní sporty zájem, vznikl o rok později v roce 1946 oddíl kopané s názvem „*AC Sparta Česká Ves*“. Ten byl pod patronátem Bářské a hutní společnosti, pod kterou pak přešlo rovněž od roku 1950 cvičení žen a mužů při sjednocování tělovýchovného hnutí. V roce 1966 se změnil název tohoto spolku na „*TJ Řetězárna*“ a tento název mu zůstal až do dnes.¹⁸

¹⁵ Brachtl, Z. Jesenicko v letech druhé světové války. In: Ročenka VMS v Jeseníku, 1995. s. 6

¹⁶ Kleiber, B. c.d., s. 12

¹⁷ Tamtéž, s. 13

¹⁸ Český svaz tělesné výchovy. 2004. Okresní sdružení ČSTV v Jeseníku [online]. [cit. 9. 3. 2013] Dostupné z www: < http://www.cstv.cz/jesenik/svazy/04_tj_retezarna_ceska-ves.htm>

Dne 1. ledna 1976 byla obec Česká Ves sloučena s městem Jeseník a osamostatnila se zpět dne 23. listopadu 1990. V sedmdesátých letech 20. století došlo k výstavbě nové základní školy, mateřské školy a areálu krytého bazénu.

Po roce 2000 byl rekonstruován obecní úřad, místní komunikace a po několika ničujících povodních byla spravena a vyvýšena koryta řeky Bělá. V roce 2008, na oslavu osmdesátého výročí vysvěcení kostela, bylo přistoupeno k opravě fasády a odvodnění této stavby. Oprava byla finančně podpořena Ministerstvem kultury, obcí a církví.

2. Období od počátku školství v obci Česká Ves do začátku první světové války

2.1. Počátky školství v České Vsi

Počátky školství v obci Česká Ves zasahují až do 14. století, kdy vzdělávání tvořilo součást farní organizace. První farní školy lze předpokládat u všech far, včetně té místní. Farní školy vedené zprvu nižšími kleriky, později učiteli, poskytovaly žákům základní znalosti z oblasti čtení, psaní a počítání, případně základů latiny.¹⁹ Místní duchovní pečovatelé museli ovládat psaní a čtení, a to zejména pro písemné zaznamenávání duchovních dějin. Církev se starala o také to, aby své zkušenosti předávali duchovní především mladé generaci chlapců, kteří se rozhodli stát se knězi či následovateli duchovních pečovatelů. Dobrou úroveň ve 14. století měla nedaleká kolegiální škola v Otmuchově a Nise.²⁰

V obecní kronice z 16. století je zmíněna jako první škola v obci malá, dřevěná chalupa z 16. století, která se nacházela u dnešní zbrojnice, do které se většinou chodívalo v zimě a nepravidelně. Podle kroniky města Jeseníku se však jediná škola v tomto období nacházela ve Frývaldově. První zmínka o této škole pochází ze zprávy z církevního prohledávání farnosti Frývaldov z 3. listopadu 1651.²¹ Jména a úřední příjmy učitelů však nejsou známy.

Do roku 1804 bylo školní vyučování udíleno dětem v najatých místnostech soukromých domů. První oficiální a fotografiemi doloženou školou byl dům s číslem 78 z poloviny 17. století, ve kterém bydlel stolařský mistr a kostelník Emanuel Weese. Jak dlouho byl tento dům využíván jako škola, není známo. Tento dřevěný dům byl po druhé světové válce v roce 1946 místními obyvateli zbořen. Obecní kronika z roku 1689 přináší zprávy o dalším školním domě, který byl v obecní osadě nazýván „*deutsche Schul*“, v překladu německá škola, která byla spravována církví a místními obyvateli. Budova byla zděná a stála v blízkosti bývalého „*Grögerbrücke*“, dnes už neexistujícího Gregorova mostu. O školní budovu se starala farnost, ale topení, osvětlení, zařízení a odměny pro učitele musel financovat obecní úřad. Biskup z „*Breslau*“, dnešní Wroclavi, jako panovník zdejšího území věnoval škole příspěvek na palivové dřevo

¹⁹ Vacínová, T. *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. s. 108

²⁰ Zuber, K. a kol. c.d., s. 77

²¹ Klein, W. *Die drei Dörfer an der mittleren Biele*. Göppingen: W. Jungmann GmbH & Co, 1991. s. 192

z knížecích lesů. Povinná školní docházka sice ještě v tuto dobu zavedena nebyla, nicméně farář vyzýval rodiče, aby nechali své děti vzdělávat. Vyučovalo se jednoduché čtení, psaní a počítání.

Po slezských válkách císařovna Marie Terezie povolala v roce 1774 do Vídně Johanna Ignaze von Felbigera, aby vypracoval zásadní reformu rakouského elementárního školství. Felbiger schválil v organizačním statutu škol dne 6. prosince 1774 a ještě téhož roku řád, vydaný pod názvem „*Allgemeine Schulordnung für die deutschen Normal-, Haupt- und Trivialschulen in sämtlichen Kaiserlich-Königlichen Erbländern*“, v překladu Všeobecný řád pro německé normální, hlavní a triviální školy v císařsko – královských dědičných zemích. Tato událost signalizovala zájem státu na vzdělání veškerého obyvatelstva poprvé v historii, duch osnov byl na základě principů fyziokratizmu zaměřen osvícensky.²² Výraznou novotou Všeobecného školního řádu bylo také to, že zřizované školy měly poskytovat vzdělání nejen chlapcům, ale i dívkám. Všeobecný školní řád navíc zaváděl šestiletou školní docházku, která však nebyla zpočátku dodržována. Nejednalo se však o zavádění povinnosti školní docházky v dnešním slova smyslu, ale spíše o prosazování závazné vzdělávací povinnosti pro děti od 6 do 12 let. Docházka do škol nebyla striktně dodržována, jelikož mnohé děti zemědělců musely pomáhat na polích, starat se o dobytek. Pro sedláky a řemeslníky byly děti jako pomocníci nejdůležitější, především v letním období. Někteří rodiče, především dívek, neviděli důvod, proč by dívky měly navštěvovat školu. Pro ně bylo podstatné, že konaly polní práce, staraly se o dům, k čemuž vzdělání nepotřebovaly. Rodiče neposílali své děti do škol i z finančních důvodů. V té době stálo vzdělání peníze, navíc si každý žák školy musel nosit každý den polínko dřeva na topení.²³

Poté, co byla zavedena vzdělávací povinnost, nevyšly žádné předpisy pro vzdělávání školních učitelů. Prvním učitelem v obci byl vysloužilý voják Fabian Drescher, jehož znalosti byly nedostatečné. Dále se mezi učiteli nacházeli, kromě vysloužilých vojáků, náhodně vybraní místní obyvatelé nebo zkušení studenti. V roce 1775 byla vydána ve Vídni příručka pro učitele pod názvem „*Methodenbuch*“, obsahující metodické pokyny pro vyučování spolu se školskými předpisy. Překladem

²² Štverák, V. *Dějiny pedagogiky II*. Praha: Karolinum, 1991. s. 67

²³ Klein, W. c.d., s.

této příručky do češtiny roku 1777, pod názvem „*Knih metodní*“, a vydáním výtahů z této příručky se datuje počátek česky psané pedagogické literatury.²⁴

Roku 1785 byly zavedeny tříměsíční kurzy pro učitele, takzvané preparandy, pomoci kterých si učitelé zdokonalovali své vědomosti. Kandidáti učitelství se nejprve podrobovali přijímací zkoušce. Po jejím vykonání se jim dostalo výkladu z pedagogiky a didaktiky, dále se učili náboženství, biblickou dějepravu, později též mluvnici, pravopis, přehledně zeměpis a dějepis, přírodopis a přírodozpyt, což byl souhrn fyziky a chemie.²⁵ Po úspěšném absolvování kurzu každý zúčastněný obdržel vysvědčení s prohlášením, že může být konat povolání učitele. Tímto krokem se zahájil proces postupného utváření učitelského sboru a profesionalizace učitelů. Od roku 1805 byly preparandy prodlouženy na šest měsíců.

Zajímavostí také bylo věkové složení učitelského sboru. Podle statistik z oblasti Frývaldov z roku 1828 byl místní učitelský sbor věkově velmi mladý. Ze 194 místních učitelů bylo 104 při vstupu do školství devatenáctiletých a mladších. Konkrétněji: staří 15 let – 7 učitelů, staří 16 let – 15 učitelů, staří 17 let – 29 učitelů, staří 18 let – 26 učitelů a staří 19 let – 27 učitelů.²⁶

Co se postavení učitelů týkalo, zlepšovalo se jen postupně, a to především zásluhou státu, který přejímal s patronáty nad nově zřizovanými farami též dotování škol. Obce pak braly na sebe povinnost přispívat na vydržování učitelů, avšak i tuto plnily liknavě. Těžce postihl učitelstvo státní bankrot, protože obce dlouho vyplácely svůj podíl v znehodnocené měně. Platy učitelů se roku 1837 pohybovaly mezi 50 – 130 zlatými ročně. Dozor nad vyučováním a učiteli vykonával v té době arcikněz, jenž pravidelně ročně konal inspekci a podával informace o daném učiteli krajskému hejtmanovi.²⁷

Nízké sociální postavení učitelů a jejich závislost na církevních orgánech budila jejich hlubokou nespokojenost, která se manifestačně projevila roku 1848. Radikálně demokratický spolek „*Silesia*“ ve Vídni měl mezi zdejšími učiteli neobyčejný ohlas, a všichni se stali jeho členy v pobočce zvané „*Hornoslezský spolek učitelů*“. Jeho

²⁴ Štverák, V. c.d., s. 68

²⁵ Tamtéž, s. 69

²⁶ Klein, W. c.d., s. 194

²⁷ Zuber, R. a kol. c.d., s. 181

provizorním vedoucím byl Štěpán Nitsche ze Skorošic. Ten svolal na 28. listopad 1848 schůzku členů do Bílé Vody, patrně do piaristického kláštera, při níž za velkého nadšení přítomných bylo přijato 10 požadavků, které měl přítomný sekretář spolku Hartmann přednést centrále ve Vídni. V těchto člancích byly zachyceny všechny zápory učitelského povolání ze sociálního a pedagogického hlediska. K prvním bodům článku patřilo zejména odloučení školy od duchovenského dozoru, jmenování inspektorů z odborných učitelů, zrušení kostelničeni a zajištění učitelských platů ze státní pokladny včetně zajištění penzí pro učitele a vdovy po nich. V dalších bodech byl zmíněn požadavek na stanovení počtu 80 žáků na jednu třídu, zřízení normální školy pro přípravu učitelů pro zdejší kraj v Bílé Vodě pod vedením piaristů, odstranění dosavadních nedostačujících učebnic a vydání nových, zvětšení a účelné zařízení učeben a učitelských bytů.²⁸

Kroměřížský sněm přijal mnohé pokrokové zákony, byl však rozehnan a vývoj byl značně zbrzděn. Z reformy zůstalo hlavně ministerstvo veřejného vyučování jako nejvyšší instance pro školské záležitosti, školství se tím dostalo mimo přímý vliv církve. Ale již o sedm let později uzavřel stát konkordát s církví a celé školství se roku 1855 znovu ocitlo pod přímým vlivem církevních úřadů. Ministerstvo kultury pak bylo říjnovým diplomem zrušeno a světské záležitosti škol přešly roku 1861 na zemský sněm.²⁹

²⁸ Zuber, R. a kol. c.d., s. 181

²⁹ Štverák, V. c.d., s. 75

2.2. Stavba první školy v České Vsi a vývoj školství do začátku první světové války

Jelikož zájem o vzdělání rostl, prostory v tehdejší škole pro výuku nestačily. Pod záštitou biskupa z Breslau byla roku 1804 vybudována nová škola. Tato velká zděná stavba obdržela číslo domu 250 a nacházela se vedle kaple uprostřed obce.³⁰ V budově se nacházela jedna místnost pro výuku a jedna místnost pro ubytování učitelů, kteří nebyli místní. Roku 1828 byla škola v České Vsi označena jako „*Mittelschule*“, stejně jako v nedalekém „*Breitenfurtu*“, dnešním Širokém Brodě. V tomtéž roce navštěvovalo školu 197 žáků, z toho 101 chlapců a 96 dívek. Zprvu se učilo v jedné třídě, učitelé vyučovaly tři základní výukové předměty, takzvaná trivia, která zahrnovala čtení, psaní a počítání. Předměty byly dále doplněny náboženstvím a základy hospodaření. V roce 1874 byla přijata do školy učitelka ručních prací, která učila dívky pletení, háčkování a další ruční práce. O deset let později byly přidány do výuky hodiny tělocviku, které se konaly jen za hezkého počasí a ve venkovním prostředí.³¹

Školní docházka byla v roce 1869 zvýšena na osm let pro děti od šesti do čtrnácti let věku, což opětovně zvýšilo počet žáků v obci. Prvních pět let se žáci učili v obecné škole, zbývajících tři roky mohli absolvovat buď rovněž na obecné škole, v měšťanské škole nebo na různých typech gymnázia.

Rok 1872 byl pro školství v obci přelomový ve vedení školy. Do této doby se o školu, zařízení a výběr učitelů staral obecní úřad nebo farnost. Roku 1872 byl zvolen prvním ředitelem školy Johann Sonnenberg. Johann Sonnenberg se narodil dne 13. února 1844 v „*Sandhübel*“, dnešní Písečné u Jeseníku. Tři třídy základní školy navštěvoval v České Vsi, čtvrtou třídu díky dobrým studijním výsledkům navštěvoval v základní škole v Opavě. V tomtéž městě pak vystudoval také „*Oberrealschule*“, vyšší reálnou školu. Své pedagogické studium završil absolvováním katolického učitelského vzdělávacího institutu v Opavě, kde obdržel v srpnu 1862 vysvědčení, podle kterého byl ustanoven učitelem na tři – třídní základní škole s německým vyučovacím jazykem.³² Jako učitel nastoupil v září roku 1862 do školy v „*Saubdorf*“, dnešních Supíkovcích, a roku 1865 jej zaměstnala farní škola v „*Einsiedel*“, dnešním Vrbně pod Pradědem, kde zůstal do června 1867. Poté, co Johann Sonnenberg složil 12., 13., 14. a 16. srpna

³⁰ Zuber, R. c.d.,s. 233

³¹ Klein, W. c.d., s. 199

³² Tamtéž, s. 200

roku 1867 učitelskou zkoušku v Opavě, byl přijat jako učitel na školním zařízení v „Endersdorf“, dnešních Ondřejovicích a zároveň v „Salisfeld“, dnešním Salisově. V září 1872 pak nastoupil jako ředitel školy v České Vsi, kde přetrval až do svého penzionování 1. srpna 1907. Téhož dne udělil školský ministr Dr. Marchet Johannu Sonnenbergovi ocenění za jeho užitečnou a mimořádnou činnost v oblasti školství. Kromě pedagoga byl Johann Sonnenberg členem dobrovolného hasičského sboru, zemědělského klubu a okrskového učitelského spolku ve Frývaldově. Po dobu jeho působení v úřadu ředitele školy došlo k mnoha změnám.

Z důvodu neustálého přibývání žáků bylo roku 1875 v budově školy přistavěno další patro a o čtyři roky později byly prostory dále rozšířeny. V roce 1879 se vyučovalo už ve třech třídách. Navíc v tomto roce vznikla v okrese Frývaldov takzvaná „Bezirksschulsrath“, v překladu okresní školní rada jakožto byrokratický orgán státní správy dozorující na nižší školství na území daného okresu a zajišťující jej po stránce personální a materiální. Sestávaly z okresního hejtmana, okresního školního inspektora a jmenovaných zástupců učitelstva, církví a občanů.³³

V roce 1890, kdy školu v České Vsi navštěvovala téměř 400 žáků, došlo k další přestavbě školní budovy. K zadní straně školy musela být z důvodu nedostačujících prostor připojena místnost pro čtvrtou třídu, na což obec neměla dostatek financí. Peníze pro podpoření stavby v hodnotě 200 guldenů věnoval císař Franz Josef I.³⁴ Od tohoto momentu budova zůstala v podobě, kterou znají obyvatelé obce dnes.

Podle školní kroniky z roku 1890 se učitelský sbor skládal, kromě ředitele školy Johanna Sonnenberga a učitelky ručních prací, ze tří pedagogů, jejichž roční příjem činil pro každého 300 guldenů. Prvním ze členů učitelského sboru byl takzvaný „Oberlehrer“ v dnešní podobě třídní učitel, druhým byl klasický učitel a třetím byl takzvaný „Unterlehrer“, pro příklad dnešní asistent pedagoga. Rozšíření školy o čtvrtou třídu znamenalo pro pedagogy více práce, navíc z důvodu vysokého počtu žáků probíhalo vyučování ve dvou etapách, a to v podobě dopoledního a odpoledního vyučování. Roku 1893 přibýly ve škole další čtyři paralelní třídy, nicméně učitelský

³³ Klein, W. c.d., s. 195

³⁴ Tamtéž, s. 196

sbor se nezměnil. Na všechnu práci tu byli pouze tři učitelé a jedna učitelka ručních prací.³⁵

Druhým ředitelem školy, a to v letech 1907-1909, byl Wilhelm Kutschera. Wilhelm Kutschera, narozen roku 1859 v „*Odrau*“, dnešních Odrách. Byl synem majitele malého obchodu a roku 1886 se už jako občan České Vsi oženil s dcerou majitele místního hostince „*Körbel/Ergert-Gasthof*“. Téhož roku nastoupil jako učitel do místní základní školy. Roku 1907 se stal nástupcem ředitele školy Johanna Sonnenberga až do 20. června 1909. Toho dne zemřel při operaci hrtanu ve Vídni. Pochován byl v České Vsi. Wilhelm Kutschera byl významnou osobou nejen pro jeho úspěšné vedení školy, ale také proto, že byl otcem budoucího učitele školy a starosty České Vsi Franze Kutschery.³⁶

Post ředitele školy pro dalších jedenáct let získal v roce 1909, po úmrtí Wilhelma Kutschery, Josef Heckel. Ten se narodil 3. července 1858 v „*Gurchdorf*“, dnešních Skorošicích. Kromě ředitele školy byl také tchánem posledního představitele fojtství Augusta Plischkeho.³⁷

Do začátku první světové války fungovalo ve škole osm tříd paralelních do čtyř stupňů, vyučování probíhalo z důvodu vysokého počtu žáků v dopoledních a odpoledních vyučováních. Učitelský sbor čítal tři pedagogy, jednu učitelku ručních prací a ředitele školy.³⁸

³⁵ Státní okresní archiv Šumperk, Školní kronika v letech 1871 – 1919.

³⁶ Klein, W. c.d., s. 200

³⁷ Tamtéž, s. 201

³⁸ Státní okresní archiv Šumperk, Školní kronika v letech 1871 – 1919.

3. Vývoj školství v obci Česká Ves během první a druhé světové války

3.1. Vývoj školství od roku 1914 do konce školního roku 1919/1920

První světová válka se po svém vypuknutí dne 28. června roku 1914 promítla nejen do života obce, ale také do místního školství. Po začátku první světové války, když mnoho mužů nastoupilo na frontu, se snížil počet učitelů a také počet žáků. Stávající učitele začaly nahrazovat ženy. První učitelkou byla Frau Lechner, rodačka z „*Troppau*“. Další učitelkou byla paní Lechner, u které se v dokumentech a kronikách dochovalo jen její příjmení. Jako učitelka ručních prací pracovala ve zdejší škole již od roku 1912 Ida Neukirch, narozená roku 1869 jako dcera prvního ředitele školy Johanna Sonnenberga, a to až do roku 1920.³⁹

Snížení počtu žáků se vysvětluje tím, že děti museli pomáhat v domácnostech a s hospodařením svým matkám, které zůstaly po odchodu mužů do války na vše samotné. Přesný počet žáků je znám až ze školní kroniky z roku 1916. Ve školním roce 1916/1917 navštěvovalo školu 327 žáků, z toho 177 chlapců a 150 dívek. V následujícím školním roce 1917/1918 navštěvovalo školu podstatně více žáků, a to 429, z toho bylo 228 chlapců a 201 dívek.⁴⁰ V tomto školním roce je znám i obsah samotné výuky. V první třídě se děti učily německému jazyku, který se skládal ze čtení, mluvnice, pravopisu a ústních a písemných vyjadřovacích myšlenek. Dalšími předměty byly počty a měřické tvaroznalství, psaní, zpěv, náboženství a tělocvik. Děti se v této třídě učily těm nejzákladnějším školním dovednostem, a to psát a poznávat jednotlivá písmena a číslice, základy počítání, tělocvik se odbýval převážně formou her před areálem školy a jen za hezkého počasí. Ve druhé třídě žákům přibýlo kreslení a dívkám ruční práce. Třetí třída byla přelomová, jelikož se žáci začali učit odborným předmětům. V rozvrhu jim přibýly přírodopis, přírodopyt, zeměpis a dějepis. Pro názorný příklad obtížnosti a rozsahu látky, který museli žáci zvládat: v přírodopisu se probíralo domácí zvířectvo, zvířata žijící ve zdejších krajích. Přírodopyt byl jistou obdobou dnešní fyziky a chemie. Zeměpis byl zaměřen na základní geografickou orientaci a většinu školního roku byla probírána zeměpisná historie a význam obce Česká Ves a jejího okolí. V dějepise se žáci zabývali historií od českých pověstí přes významné habsburské císaře až po Františka Josefa I. a Karla I. Ve čtvrté třídě již žákům předměty nepřibýly,

³⁹ Klein, W. c.d., s. 191

⁴⁰ Státní okresní archiv Šumperk, Školní kronika v letech 1871 – 1919.

zato se jim zvýšil počet hodin jednotlivých předmětů a i obtížnost výuky. V přírodopise se na začátku roku probíraly místní rostliny a lesy, poté se opět pokračovalo ve zvířectvu zdejšího kraje. Přírodopyt začínal naukou o počasí, dále pak pokračoval probráním různých přístrojů a nástrojů, s kterými by se mohli žáci setkat, učilo se o magnetismu a elektřině. V zeměpise se stačilo probrat Rakousko-Uherské mocnářství a postupně celý svět a jeho stručné fyzicko-geografické i socioekonomické charakteristiky, podrobněji byly zmíněny státy Evropy. V dějepise byly potom probrány světové dějiny od starověkého světa až po Napoleona Bonaparta, dále byly probrány panovnické rody, které v historii vládly.⁴¹ Z toho jasně vyplývá, že mnohá látka, kterou dnešní žáci základních škol probírají až na druhém stupni základních škol, byla v době první světové války probrána do konce čtvrté třídy.

Po čtyřech letech války byl obyvateli nejen České Vsi a okolí s velkou radostí uvítán 28. říjen 1918, konec války a vznik samostatného Československa. Škola v České Vsi ale zůstala až do konce druhé světové války německou, takzvaně menšinovou, jelikož většinu obyvatel obce tvořili lidé německé národnosti.

Ve školním roce 1918/1919, který začal 16. září 1918, navštěvovalo školu 384 žáků, z toho 214 chlapců a 170 dívek. V tomto roce fungovaly ve škole čtyři třídy, které byly rozděleny do dvou etap, a to do tříd s dopolední výukou a odpolední výukou. Ze školní kroniky jsou známa jména učitelů daných tříd. První a třetí třídu s dopolední výukou vedl Josef Vogel. Narodil se 9. dubna 1887 v „*Thomasdorfu*“ jako syn myslivce, po studiu učitelství nastoupil do školy v České Vsi roku 1918. Byl považován za hodného, humorného a chytrého pedagoga. Ve zdejší škole pracoval až do své smrti, do 30. prosince 1928.⁴² První a druhou třídu s odpolední výukou vedla Hermine Zink, opavská rodačka, která učila ve škole pouze jeden školní rok. Druhou třídu s dopolední výukou a čtvrtou třídu s odpolední výukou vedl ředitel školy Josef Heckel. Třetí třídu s odpoledním vyučováním a čtvrtou třídu s dopoledním vyučováním učil Franz Kutschera, syn bývalého ředitele školy Wilhelma Kutschery. Narodil se 1. května 1895 v České Vsi, navštěvoval zdejší školu, z které přestoupil na měšťanskou školu ve Frývaldově. Jeho kariéra učitele začala již v roce 1914 v německém „*Waldenburgu*“, avšak v roce 1916 nastoupil do války. Z války se pak na jejím konci vrátil zpět do České Vsi, kde nastoupil jako učitel.

⁴¹ Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1865 – 1921.

⁴² Klein, W. c.d., s. 206

Ve školním roce 1919/1920, který začal 16. září 1919, školu navštěvovalo 389 žáků, z toho 211 chlapců a 185 dívek. Změnou bylo rozšíření o pátou třídu a přijetí dvou nových učitelů. Všechny třídy, kromě čtvrté, byly sjednoceny do jedné a část výuky probíhala dopoledne, část odpoledne. Čtvrtá třída zůstala rozdělena na dopolední a odpolední vyučování. Novým učitelem byl Franz Schubert, který učil ve škole třetí třídu a ve škole působil až do roku 1925. Druhým, nově přijatým učitelem, byl Johann Rudolf, narozen dne 4. ledna 1899. Ten ve škole působil až do začátku druhé světové války, kdy byl povolán do Wehrmachtu. Po válce se přestěhoval do Bavorska. Vyjma učitele byl také vedoucím místního kostelního sboru a dirigentem pěveckého a muzikantského spolku.⁴³

⁴³ Státní okresní archiv Šumperk, Školní kronika v letech 1871 – 1919.

3.2. Vývoj školství v období školních roků 1920/1921 - 1936/1937

První přelomovou událostí v tomto období bylo zvolení nového ředitele školy. Stal se jím Karl Kristen, narozený 14. listopadu 1874 v Nýznerově u Javorníku jako osmé dítě místního hospodáře. Po sedmi letech v obecné škole v „*Sörgdorfu*“, dnešní Uhelné, začal navštěvovat zemědělskou zimní školu a zahradnickou školu na zemědělské střední škole v německém „*Oberhermsdorfu*“. Po vystudování se stal zahradníkem v Těšíně. Zde se rozhodl navštěvovat v letech 1893 – 1897 učitelský vzdělávací institut a složit takzvanou „*Reifeprüfung*“, dnešní maturitu. Své první místo na pozici učitele získal v Moravské Ostravě, kde vedl i místní zahradu, kde se konala výuka pracovních činností. Když začala první světová válka, stal se vojákem, později důstojníkem. V roce 1920 převzal po dosavadním řediteli Josefu Heckelovi vedení českoveské pětileté školy. Po svém jmenování pořídil do tříd dvoumístné lavice, pro dívky zřídil v malé místnosti ve škole školní kuchyni, kde se dívky mohly učit základům vaření. Roku 1926 po absolvování německé státní živnostenské školy v Brně, získal vzdělávací způsobilost jako učitel v zemědělských učňovských školách. Karl Kristen pracoval také v mnoha místních sdruženích, hrál na klarinet a křídlovku. Jako člověk byl velmi pracovitý, společenský, byl vyhledávaný řečník a vynikal spisovatelskou dovedností. V roce 1946 byl z vlasti vyhnán a usadil se v německém „*Wasserburgu*“, kde 4. května 1958 zemřel.⁴⁴ Poté, co převzal vedení školy Karl Kristen, začal s tehdejší starostou Josefem Reichelem plánovat novou školní budovu s dostatkem tříd pro vyučování, ale z finančních důvodů nemohl být tento plán rozšiřován, natož realizován.

Od školního roku 1920/1921 do školního roku 1934/1935 nejsou počty žáků na škole známy. Mnoho dokumentů o škole a docházce odnesla ničující povodeň v červnu 1921. Přesný počet žáků je znám až ze školního roku 1934/1935.

Rok 1922 vnesl do školské sféry další změny, a to v podobě vydání tzv. Malého školského zákona (zákon č. 226/1922 Sb.), účinného od 21. 8. 1922 do 1. 1. 1945. Nastolil od začátku školního roku 1924/1925 osmiletou školní docházku na celém území Československa. Náboženství přestalo být povinným předmětem, naopak do školní výuky zákon zavedl nové dva předměty, a to občanskou nauku a výchovu a ruční

⁴⁴ Klein, W. c.d., s. 200 - 201

práce pro chlapce. V plánu bylo také snížení počtu žáků připadajících na jednoho učitele z 80 žáků na 60 žáků.⁴⁵

Mimo jiné byly do školské soustavy zavedeny školy mateřské. Pro předškolní výchovu v České Vsi byl přelomový rok 1928. Po zasvěcení nového kostela byly v přízemí vedlejší fary zřízeny dvě místnosti pro katolickou školku. Větší místnost, nazývaná též sál, byla používána od rána do odpoledne pro školku, večer pro setkání katolické mládeže. Druhá místnost o velikosti 25 m² byla využívána jen pro malé děti mateřské školky. První vedoucí školky byla dětská sestra Martha Habicht, která bydlela v České Vsi v domě č. 69. V tomto školním zařízení, ale i v obci byla velmi vážená a respektovaná.⁴⁶

Rok 1930 byl klíčovým pro zdejší výuku tělesné výchovy. Kaple, která stála vedle školy, začala být využívána jako tělocvična. Tudíž mohla být tělesná výchova zařazena do výuky jako pravidelný povinný předmět. Kaple byla pro tělocvik využívána zejména v zimě a při nevlídném počasí. Za hezkého počasí se konala hodina tělesné výchovy na velkém nádvoří domu „*Spritzenhaus*“, které využíval pro výcvik i místní sbor dobrovolných hasičů. Teprve v roce 1938 se škola dočkala svého vlastního hřiště, a to pod nově postaveným kostelem svatého Dominika. Hřiště bylo později využíváno i jako fotbalové hřiště.⁴⁷

Od 3. září 1934, kdy začal nový školní rok, se stala škola v České Vsi sedmitřídní smíšenou obecnou školou se dvěma provizorními paralelními třídami. Škola z důvodu nízkého počtu žáků a z nedostačujících prostor neotevřela osmou třídu. Důvodem nízkého počtu žáků byl odchod mnoha žáků do okolních škol a také skutečnost, že některé děti z obce zemřely v brzkém dětském věku. Ve školním roce 1934/1935 navštěvovalo školu 333 žáků. Spolu s „*Oberlehrer*“, Gustavem Alexanderem, čítal pedagogický sbor 10 členů, mezi něž patřila dále Josefina Bahner, která nastoupila do školy již v roce 1929 a pracovala zde až do odsunu v roce 1946. Další učitelkou byla Walburga Pfeiler, pracující ve zdejší škole od roku 1932. Kromě učitelky byla také vedoucí kostelního sboru. Dalšími učiteli byli: Johann Rudolf, Alois

⁴⁵ Jůva, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1997. s. 59

⁴⁶ Klein, W. c.d., s. 197

⁴⁷ Tamtéž, s. 198

Lux, Edeltrude Langer, Walter Stein, Herbert Stoß, Getraut Völkl a učitelkou ručních prací byla Friederike Hübner.⁴⁸

Ve školním roce 1935/1936 navštěvovalo školu 319 žáků a téhož roku byl zvolen nový ředitel. Stal se jím bývalý „*Oberlehrer*“ Gustav Alexander. Ten se narodil 6. června 1890 v Těšíně, kde získal učitelské vzdělání. Jeho pedagogická kariéra začala roku 1909, kdy nastoupil jako učitel do školy v „*Hruschau*“, dnešním Hrušově nedaleko Ostravy. Ještě před nástupem do českoveske školy založil jako zběhlý muzikant roku 1930 „*Gesangverein*“, v překladu pěvecký spolek. Po odsunu v roce 1946 se přestěhoval do německého „*Zierenbergu*“, kde 6. srpna 1963 zemřel.

⁴⁸ Klein, W. c.d., s. 197-204

3.3. Dějiny školství v obci od školního roku 1937/1938 do konce 2. světové války

Od nového školního roku 1937/1938 působil na zdejší škole nový ředitel. Stal se jím Karl Kasper, který se narodil 17. prosince 1888 v „*Hermannstadt*“, dnešních Heřmanicích. Poté, co navštěvoval místní obecnou školu, odešel do Opavy, kde roku 1907 absolvoval místní institut pedagogického vzdělání. V Opavě se seznámil s učitelkou Marií Lares, kterou si vzal. V první světové válce byl poručíkem a roku 1937 se přestěhoval do České Vsi, kde se ve zdejší škole stal nejdříve „*Oberlehrer*“, a poté nahradil Gustava Alexandra v postu ředitele. Vedl školu až do konce druhé světové války, po které byl odsunut do německého „*Gmündu*“, kde se stal konrektorem na tamní základní škole. Zde dne 6. května 1956 ve věku 68 let zemřel.⁴⁹

Na podzim roku 1938 byla obec připojena k Německu a zdejší škola zůstala německou. Struktura německých škol se začala přetvářet podle vzoru existujícím v Německu, a to po stránce organizace i učiva. Zdejší německou školu mohly navštěvovat i děti českého původu, nicméně jejich počet nesměl přesáhnout jednu čtvrtinu počtu žáků ve třídě a zájemci byli podrobováni přezkoušení, ve kterém hrálo roli rasové, zdravotní, politické i sociální hledisko rodin, ze kterých pocházely.⁵⁰

Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava došlo k velkému otřesu ve školské správě. Otázky školství přešly do kompetence Velkoněmecké říše. Protektorátní Ministerstvo školství a národní osvěty začalo prosazovat politiku Velkoněmecké říše, která vedla k pomalé likvidaci českého školství, a následkem toho došlo k navýšení počtu německých škol. Nacisté začali prosazovat protižidovskou politiku, jež započala diskriminací obyvatelstva označeného dle norimberských rasových zákonů za židovské a končila jeho deportací a systematickým vyvražďováním. Mezi diskriminační opatření patřila samozřejmě i snaha o omezení přístupu Židů ke vzdělání. Nejdříve bylo nařízeno, že ze škol mají být propuštěni učitelé židovského původu. Později nesměla židovská mládež navštěvovat jakýkoliv typ školy s německým jazykem vyučovacím na území protektorátu a nakonec ani školy české. Mohla se tedy vzdělávat jen ve školách židovských. Těch ovšem nebyl dostatečný počet a navíc byly postupně rušeny. V létě

⁴⁹ Klein, W. c.d., s. 201

⁵⁰ Čornej, P., Pokorný, J. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. Praha: Práh, 2000. s. 57-61

1942 byl pak nařízen úplný zákaz vyučování žáků židovského původu a uzavření všech doposud existujících židovských škol.⁵¹

Rok 1942 byl také spojován s výraznou změnou ve školství. Došlo k rozpuštění zemských školních rad. Veškerá pravomoc a rozhodování v oblasti školství, které do současné doby spravovaly zemské školní rady, přešly do kompetence ministerstva. V roce 1943, po zrušení okresních školních výborů, místních školních rad a místních výborů, byla pravomoc nad těmito úřady svěřena do rukou nově zřízeného školského oddělení na úrovni okresů a starostům obcí.⁵²

Škola v České Vsi během druhé světové války sice fungovala, ale nepravidelně. Počet žáků a obsah výuky nejsou známy. Ostatní místní školy kolem Frývaldova vyučovaly také nepravidelně, jelikož se z velké části staly ubytovnou pro uprchlíky. Vojenským lazaretem se staly i dříve prosperující Priessnitzovy lázně.⁵³

Dne 8. května 1945 v 8 hodin ráno, kdy do obce přijely první sovětské tanky, započala nejen nová éra obce Česká Ves, ale i zdejšího školství.

⁵¹ Čornej, P., Pokorný, J., c.d., s. 60-63

⁵² Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. 25. 8. 2008. *160 let Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy* [online] [cit. 5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/160-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

⁵³ Kočka, M., c.d., s. 35

4. Období školství v České Vsi od konce druhé světové války do roku 1964

4.1. Školství od konce druhé světové války do konce školního roku 1951/1952

Po skončení druhé světové války, ze které se nevrátilo téměř 50 mužů, došlo podle Postupimských dohod čtyř mocností a na ně navazujících Benešových dekretů k odsunu německého obyvatelstva. Povolení zůstat dostaly jen čtyři rodiny německé národnosti. Odsun trval od května do října roku 1946. Tímto začala éra druhé československé republiky a do uvolněných domů se začali postupně stěhovat noví osídlenci, hlavně z chudších oblastí Moravy a Slezska. V budově národního výboru v České Vsi vítal komisař Ožana každou hodinu nové občany. Přicházejí lidé, kteří toužili po domově i po práci. Samostatnou skupinu nově příchozích tvořili pracovníci rychle rostoucího závodu Báňské a hutní a.s., dnešní Řetězárny a.s..⁵⁴

Tím, že osídlování České Vsi na začátku školního roku 1945/1946 velmi pokročilo a na obci bylo přihlášeno už několik set obyvatel, bylo nutno otevřít českou školu. Prvním učitelem byl ustanoven okresním školským výborem ve Frývaldově Bohumír Bouchal. Dříve učitel z Podkopné Lhoty, v okrese Zlín. Zajímavostí je, že z této vesnice a z jejího okolí se přistěhovalo do České Vsi asi 35 rodin.⁵⁵

Zápis do nové české školy byl proveden dne 14. října 1945 a o den později začalo vyučování s 56 žáky. Téměř každý den nastupovali do školy noví žáci. S nárůstem žáků bylo potřeba zaměstnat dalšího učitele. Stal se jím dne 22. října Bohumír Buček, který působil dříve na obecní škole v Dobromilicích, v okrese Přerov. Po nástupu na školu v České Vsi byl jmenován ředitelem.

Dne 28. října 1945 byla oficiálně a slavnostně otevřena česká obecná škola. Školní budovu předal předseda místní správní komise řídícímu učiteli, který pak pronesl slib za učitelský sbor, že bude pracovat pro blaho dětí a zároveň poděkoval všem občanům, podílejícím se na upravení školy. Na konci listopadu měla škola již 111 žáků. V první třídě 65 žáků, ve druhé třídě 46. Do školy byli přijati i žáci německé národnosti, kteří dostali povolení od správního komisaře, že mohou navštěvovat českou školu.

⁵⁴ Kleiber, B. c.d., s. 48-51

⁵⁵ Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1945-1980.

Po novém roce, v lednu 1946 stoupl počet žáků v první třídě na 91, kde vyučoval Bohumír Buček. Ve druhé třídě se 75 žáky vyučoval Bohumil Bouchal.⁵⁶

V lednu roku 1946 byla znovu otevřena mateřská škola na faře, navštěvovalo jí 25 dětí a vychovatelkou a učitelkou se stala Libuše Padrňáková. Jelikož prostory během tohoto školního roku nestačily pro přisun mnoha dětí, byla v měsíci květnu roku 1947 školka umístěna v nové zvláště upravené budově s popisným číslem 98.⁵⁷

První učitelkou na první české škole v České Vsi se stala Anna Havelková z Blanska a byla jí přidělena první třída. V tomtéž školním roce nastoupili na školu další dva učitelé. Od 1. března, kdy se výuka rozšířila do čtyř tříd, to byl Ladislav Frgál a od 1. května, kdy se vyučovalo v pěti třídách, nastoupila na školu Marie Trávnícká. Všechny třídy byly naplněny. V první třídě bylo 35 žáků, v druhé 31 žáků, ve třetí 35 žáků, ve čtvrté 27 žáků a v páté 39 žáků. Celkem školu navštěvovalo 167 žáků.⁵⁸

V tento školní rok proběhly vánoční prázdniny trvající 29 dní – od 14. prosince do 13. ledna, pololetní prázdniny trvající čtyři dny – od 15. února do 19. února a velikonoční prázdniny trvající 12 dní – od 12. dubna do 24. dubna.

Zdravotní stav žáků a učitelů nebyl ve školním roce 1945/1946 uspokojivý. V listopadu bylo hodně případů planých neštovic, chřipky a černého kašle. Dne 15. ledna podlehl nemoci žák první třídy Josef Červenka. Byl to první žák české školy v České Vsi, který zde zemřel a zároveň první Čech, který byl pochován na místním hřbitově.

První inspekce na škole byla provedena 12. června 1946 inspektorem Boleslavem Ranochou. Členům učitelského sboru byly uděleny především rady a pokyny pro výuku. Co se týče docházky v prvním poválečném školním roce, tak na celé škole to bylo z celkového počtu žáků a z celého roku 3, 62 % omluvených hodin.⁵⁹

Následující školní rok 1946/1947 byl charakterizován častými personálními změnami, především z důvodu celkového nedostatku učitelů v pohraničí. Učitelka Anna Havelková byla přeložena do „Gransdorfu“ v okrese moravskotřebovském a učitelka

⁵⁶ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika v letech 1945 – 1981.

⁵⁷ Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1945-1980.

⁵⁸ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁵⁹ Tamtéž.

Marie Trávnícká do Kobylé nad Vidnávkou. Učitel Ladislav Frgal nastoupil prezenční vojenskou službu. Tyto tři učitele nahradili: Mojmir Honsa, Marie Halabalová a Věra Havlenová.

Dne 26. října 1946 bylo na škole ustanoveno rodičovské sdružení, jehož předsedkyní byla zvolena paní Popovičová. Návštěvnost byla víc než slabá, zato finanční úspěch byl uspokojivý. Získání 12 000 Kčs zajistilo obstarání potřebného zařízení pro školu. Při přidělovacím řízení uplatnilo sdružení také požadavek, aby ke školní budově byl přidělen pozemek za školou. Tomuto požadavku bylo vyhověno, tudíž mohla škola v příštím školním roce prostory využívat.

Koncepce školství v tehdejším Československu v letech 1945 – 1948 byla v pozornosti všech politických stran, a aby se školství dostalo ze zmatků způsobených okupací a válkou, vyhlásila vláda pro rok 1947 a 1948 dvouletý plán pro všechna odvětví republiky.⁶⁰ Ve školství nastínil plán tehdejší ministr školství Jaroslav Stránský, který tuto funkci zastával v první vládě Klementa Gottwalda v letech 1946 - 1948. Škola v České Vsi si vzala za úkol v prvním roce dvouletky zjistit mezery ve vědomostech žáků a tyto nedostatky vyrovnat. Tento úkol se však podařil splnit až po pěti měsících, a to z důvodu častého přerazování žáků do tříd následkem nedostatku učitelů.⁶¹

Prázdniny se oproti minulému školnímu roku zkrátily. Vánoční prázdniny trvaly jen 13 dní, pololetní dva dny a velikonoční sedm dní. Početní stav naopak narostl. Školu navštěvovalo ve školním roce 1946/1947 168 žáků, z toho 83 chlapců a 85 dívek. V tomto školním roce byla pořádána soutěž o nejlepší školu na okrese, v oboru čistoty, zařízení a hygieny, a škola v České Vsi se umístila až na 24. místě. Škola pro opravu budovy a okolí neměla v tu dobu dostatečné finanční prostředky. Poněvadž kachlová kamna nestačila vyhřívat všechny místnosti, a to především v zimním období, začalo se plánovat zřízení ústředního topení. Navíc pro abnormálně tuhou zimu byly v mnoha školách v republice vyhlášeny pro nedostatek topiva uhelné prázdniny a vyučování bylo pozastaveno. Komorní ředitelství v Javorníku však poskytlo škole v České Vsi palivové dříví a centrální ředitelství Bánské a hutní zase uhlí, tudíž se vyučovalo po celou zimu neomezeným způsobem. Od 18. března 1947 začala na škole takzvaná polévková akce.

⁶⁰ Harna, J., Fišer, R. *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998. s. 205-212

⁶¹ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

Polévka se vařila denně, znamenala stravu nejen pro žáky, ale i pro učitele. Navíc se vařilo třikrát týdně kakao. Docházka v tomto školním roce byla 4,8 % omluvených hodin z celkového počtu.⁶²

Školní rok 1947/1948 začal 1. září a žáci byli rozděleni do pěti tříd. První třídu vedla Alena Homolová, druhou Bohumír Buček, třetí Oldřich Hlavica, nově přijatý učitel, čtvrtou Bohumil Bouchal a pátou Ladislav Frgal. Dívky měly výuku obohacenou ručními pracemi a výuka náboženství byla rozdělena do tří kategorií, a to do římsko-katolického náboženství, československého a evangelického. Na začátku roku, dne 14. září 1947 si žáci a učitelé připomněli 10. výročí úmrtí prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, a to v rámci důstojné slavnosti dne 13. září 1947. Dne 28. října 1947 pak 29. výročí samostatnosti Československa. K této příležitosti si žáci ve třídách vyslechli projev prezidenta Edvarda Beneše. Poslední den vyučování před vánočními prázdninami si škola připomněla narozeniny prvního generálního tajemníka Komunistické strany Sovětského Svazu Josifa Vissarionoviče Stalina.⁶³

Velkou změnou prošlo školství v České Vsi v únoru 1948. Boj o politickou moc vyvrcholil tak, že prezident Edvard Beneš přijal demisi a Klement Gottwald obsadil prázdná místa ve vládě lidmi, kteří pro něj pracovali v nekomunistických stranách. Tento převrat rozdělil československou společnost. Část byla nadšena a přesvědčena, že vítězství komunismu je v souladu s vývojem a duchem dějin, část prošla první volnou perzekucí, část se vydala do emigrace.⁶⁴ Politické proměny Československa v rámci „východního bloku“ postupně jednostranně posílily vliv sovětské pedagogiky a vedly ke snahám o unitární pedagogický i školský systém a současně k oslabení kontaktů české pedagogiky se západními pedagogickými proudy, což tradičně patřilo k přednostem naší pedagogické teorie.⁶⁵ Květnové volby, v kterých byla komunistická vláda potvrzena lidem, znamenaly pro novou vládu několik úkolů. Jedním z nich bylo vydání základního školského zákona, který vyhlásil ministr školství Zdeněk Nejedlý dne 21. dubna 1948. Tento zákon umožnil a zajistil vzdělání všem žákům bez ohledu na

⁶² Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ Čornej, P., Pokorný, J., c.d., s. 69-70

⁶⁵ Jůva, V., c.d., s. 63

majetkové poměry. Škola byla rozdělena na tři stupně, čímž se měla zvýšit úroveň vzdělání všeho lidu.⁶⁶

Značnou měrou, hlavně výpomocí materiálem a brigádami při akci „Dožínky“, přispěla tehdejší továrna „*Báňská a hutní*“ škole částkou 40 000 Kčs. Tímto obnosem byly zaplaceny skoro veškeré náklady na instalaci ústředního topení, které proběhlo přes hlavní prázdniny před začátkem školního roku 1948/1949.⁶⁷

Následující školní rok byl zahájen slavnostně 1. září 1948. Žáci s rodiči se shromáždili v největší učebně školy, kde byl zahájen po zaznění státní hymny a po projevu ředitele školy Bohumíra Bučka nový školní rok. Učitelský sbor, který vyučoval v pěti třídách, se nezměnil. Školu navštěvovalo tento rok dohromady 161 žáků, z toho 84 chlapců a 77 dívek. Stav žactva byl rozdělen také podle náboženství. Římsko-katolickému vyznání se vyučovalo 130 žáků, Československému 19 žáků, Evangelickému 10 žáků a bez vyznání byli dva žáci. Doposud fungující rodičovské sdružení bylo dne 9. prosince rozpuštěno a nahrazeno Sdružením rodičů a přátel školy. I budova školy prošla změnami. Během roku byla na školním dvoře instalována pumpa, uvnitř školy na chodbě byl zřízen vodovod, budova byla částečně vymalována a topná tělesa natřena. Dne 20. května byla ve škole provedena inspekce, a to Františkem Kohoutem. Školní rok 1948/1949 byl ukončen dne 30. června 1949 a po rozdělení vysvědčení byl vyslechnut projev tehdejšího ministra školství, věd a umění Zdeňka Nejedlého.⁶⁸

Nový školní rok 1949/1950 byl zahájen po projevu ředitele školy Bohumíra Bučka, který promluvil ke shromážděným žákům, rodičům a zástupcům zdejšího závodu Báňské a hutní a Sdružení rodičů. Mluvil o jednotné škole, o nových učebnicích, o práci, závazcích a o soutěžení. Nabádal žáky i rodiče, aby co nejdříve mysleli na budoucí práci, na zaměstnání, ve kterém by se co nejúčinněji zapojili do budování lidové demokratické republiky. Zahájení bylo zakončeno státní hymnou a zazpíváním několika českých a ruských písní. Nové učebnice, vydané pod vlivem socialistické ideologie, byly prostudovány a zavedeny na učitelských konferencích.

⁶⁶ Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. 25. 8. 2008. *160 let Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy* [online] [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/160-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

⁶⁷ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁶⁸ Tamtéž

Sešity byly žákům poskytnuty zadarmo, rozvrhy učiva a učební plány byly sestavovány každý měsíc dopředu. Od měsíce listopadu byly dávány žákům denně přesnídávky za poplatek 20 Kčs měsíčně na žáka. Chybějící obnos zaplatilo Sdružení rodičů a přátel školy. Zavedeny byly nově i zájmové kroužky, a to výtvarný a zahradnický. Žáci vyšších tříd se mohli dobrovolně účastnit i brigád, v měsíci dubnu to bylo například sázení lesních stromků. Stav žactva se oproti předešlému školnímu roku moc nezměnil. Školu navštěvovalo celkem 158 žáků, z toho 81 chlapců a 77 dívek.⁶⁹

Dne 1. dubna 1950 vyšel nový platový řád pro učitele, čímž se upravili platy všech učitelů. Hlavně mladým učitelům vyšší mzda zvedla životní úroveň. Mzdy se lišily hlavně dobou pedagogické praxe a třídou, v které daný učitel působil. Pohybovala se od 3500 – 7500 Kčs ročně.⁷⁰

Během prázdnin byla opravena malba tříd a chodeb, školní kuchyně byla vybavena nádobím, talíři, příbory a hrníčky. Školní zahrada byla upravena, stromy prořezány a nasázena zelenina pro školní kuchyni.

Nový školní rok 1951/1952 byl zahájen slavností ve velké učebně. Na začátku pronesl projev tehdejší zástupce ministerstva školství Vojtěch Pavlásek. Učilo se ve čtyřech třídách, kdy čtvrtá byla složena ze žáků loňské čtvrté a páté třídy. Učitelský sbor tvořili, kromě učitelky ručních prací a vaření, pouze učitelé, a to Oldřich Hlavica, Bohumír Buček, Ladislav Frgal a Bohumil Bouchal. Učitelé se na vyučování připravovali písemně podle plánu z loňského roku, pro zlepšení a usměrnění práce hledali rady v knihách sovětských spisovatelů – pedagogů. Byly konány i vzájemné hospitace, kde si učitelé navzájem předávali své zkušenosti.⁷¹

Dne 31. prosince se poprvé ve zdejší obci zúčastnily děti přivítání příchodu Dědy Mráze. Slavnost byla pořádána odpoledne pro všechny děti do 15 let. Zajištěna byla hudba i občerstvení, navíc každý dostal malou nadílku ve formě sáčku s cukrovím. První máj byl oslaven přítomností žáků a učitelů na májových oslavách v Jeseníku. Celá škola i třídy byly vyzdobeny. Pionýři a žáci třetí a čtvrté třídy šli v průvodu, žactvo nižších tříd jelo na voze.

⁶⁹ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁷⁰ Zákony pro lidi. *Předpis č. 69/1950 Sb.* [online] [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-69>

⁷¹ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

Jelikož se v tomto školním roce odstěhovalo z České Vsi mnoho rodin, znatelně ubylo žáků na škole. Na konci školního roku docházelo do školy celkem 132 žáků, z toho 69 chlapců a 63 děvčat. Podobně jako několik let předtím byly vařeny dětem přesnídávky, káva, čaj nebo polévky. Příspěvky na přesnídávky byly odstupňovány dle příjmu rodiče. Na jednu přesnídávku mohli rodiče dostat příspěvek 1 Kčs, 1,50 Kčs nebo 2 Kčs. Chybějící obnos doplácel Městský národní výbor, kuchařku vyplácelo Sdružení rodičů a přátel školy. Přes prázdniny byly položeny po celé školy kromě jedné třídy nové podlahy, přičemž brigádnicky vypomohli všichni učitelé. Školní zahrada byla osázena zeleninou, která byla využívána zejména pro vaření přesnídávkových polévek.⁷²

⁷² Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

4.2. Období školství v České Vsi ve školních letech 1952/1953 – 1956/1957

Školní rok 1952/1953 začal 1. září se 147 žáky. Pro malý počet žáků byli na škole ustanoveni jen čtyři učitelé. Původně měla být spojená čtvrtá a pátá třída, ale aby byl pátý ročník samostatný a aby lépe žáky připravila pro střední školu, usnesla se učitelská porada spojit třetí a čtvrtou třídu. Na konci září roku 1952 byl Bohumil Bouchal povolán na tříměsíční vojenské cvičení. Místo Ladislava Frgala, který na zdejší škole působil téměř od začátku a byl ze zdravotních důvodů přeložen do Žerotína, nastoupila Marie Fialová, narozená v Kroměříži. To znamenalo, že v tu dobu byli na čtyři třídy pouze dva učitelé.

Od 1. října byla ve škole zřízena družina mládeže. Družina byla umístěna ve škole v jedné prázdné třídě a vařilo se ve školní kuchyni. Žáci zde dostávali jak obědy, tak i přesnídávky. Vychovatelkou se stala Marie Málková, kuchařkou Anna Kupková a pomocnou kuchařkou Anna Krystýnová. Děti se zprvu přihlásilo 30, později se ale počet rozrostl na 54. Ve dnech, kdy bývalo odpolední vyučování, bylo v družině i 60 dětí. Z důvodu vysokého zájmu o družinu byla ustanovena ještě jedna vychovatelka, a to Jiřina Polanská. Během prázdnin počet dětí klesl na 12 a někteří chodili jen na obědy.

Dne 8. prosince 1952 vykonal inspekci školy okresní inspektor J. Sedláček, při níž bylo shledáno, že byla škola průměrná a kázeň ještě neuvědomělá. Náboženství, do kterého bylo přihlášeno 98 žáků, bylo vyučováno po třídách a ne po skupinách jak bylo ustaveno. Na tento počet byly dle ministerstva školství stanoveny jen dvě skupiny.

73

V březnu 1953 ovlivnily nejen školství v České Vsi, nýbrž celý národ dvě události. Ve věku 74 let zemřel 5. března 1953 Josif Vissarionovič Stalin. Celý průběh pohřbu byl vyslechnut v obecním i školním rozhlasu, tryzny se účastnili pionýři a učitelé. Dne 14. března 1953 zemřel ve věku 56 let první dělnický prezident Československa Klement Gottwald.⁷⁴ Ve škole byly umístěny listy, kde občané podpisem projevovali soustrast nad úmrtím a zároveň slibovali věrnost. Před bustou

⁷³ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁷⁴ Čornej, P., Pokorný, J., c.d., s. 68-71

zemřelého prezidenta stáli čestnou stráž pionýři a organizovali práci s podpisy na kondolenční archy.

Dne 1. dubna 1953 byl okresním národním výborem jmenován nový ředitel. Stal se jím Oldřich Hlavica, který nahradil dosavadního ředitele Bohumíra Bučka.⁷⁵ Vývoj školství nejen v České Vsi ovlivnil 24. duben 1953, kdy byl vydán školský zákon, jenž snížil povinnou školní docházku na osm let a zavedl jedenáctiletou střední školu. Vydání zákona předcházela špatná ekonomická situace státu a zákon nahradil dosud platný školský zákon z roku 1948. Zkrácení druhého stupně o jeden rok znamenalo navýšení učiva v prvním stupni. Od 5. ročníku se zaváděly učební předměty obvyklé na 2. stupni, a to dějepis, zeměpis a přírodopis a zrušily se zde dosud obvyklé předměty prvouka, vlastivěda a psaní. Postoupení ze čtvrtého ročníku do pátého představovalo pro nemalou část dětí velké problémy. Vzniklá situace se dávala za vinu učitelům, kterým se tak rapidně zvýšilo procento neúspěšných žáků, kteří propadali. Pedagogičtí odborníci byli pověřeni vypracováním nového obsahu a metod školní práce. Úpravy učebních plánů a osnov se však děly mechanicky zaváděním nových předmětů a vynecháváním celých oddílů učiva.⁷⁶

Mezi učiteli v České Vsi způsobilo v roce 1953 velký rozruch veřejné přelíčení s učitelem Endersem ze Supíkovic, který záměrně využíval vyučování k tomu, aby žáky přesvědčoval o lepším životě, když přijde zvrát poměrů a moc se vrátí kapitalistům. Byl odsouzen na 7 let a tento trest znamenal v tu dobu výstrahu těm, kteří se nemohli smířit s vládou lidu a poohlíželi na západní kapitalistické státy jako na své vysvoboditele.⁷⁷

Následující školní rok 1953/1954 navštěvovalo školu 164 žáků, 83 chlapců a 81 děvčat. První třída byla od 1. listopadu 1953 pro velký počet žáků rozdělena na 1.A a 1.B. Na škole zůstal jako ředitel školy Oldřich Hlavica, pak Bohumil Bouchal, Bohumír Buček a Marie Fialová. Nově byli přijati dva učitelé, a to Marie Mottysová a Lubomír Zavadil. Zavedeny byly nové třídní osnovy, podle kterých se plánovalo učivo. Pro zlepšení vyučování se vzdělávali i učitelé, většinou soukromým studiem. Na pedagogických poradách se konaly odborné rozpravy a diskuze o referátech, které učitelé vypracovávali z odborných knih, mezi něž patřily tituly: „*Jak pomáhat dětem při*

⁷⁵ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁷⁶ Vališová, A, Kasíková, H a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. s. 85

⁷⁷ Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1945 – 1980.

učení“ od Vlastimila Uhra, „*O mravní výchově dětí*“ od N. I. Boldyreva, „*O metodice přírodopisu*“ a „*O metodice zeměpisu*“ od V. G. Erdeliho.⁷⁸

Podmínky, ve kterých se ve škole vyučovalo, nevyhovovaly. Přízemní třídy byly vlhké, vodovod často nefungoval, záchody byly společné a malá kuchyně a jídelna pro velký počet strávníků nedostačovala. V místním národním výboru se proto jednalo o stavbě nové školy a na okresní národní výbor podán návrh. To, že stavba bude započata až o deset let později, v tu dobu ještě nikdo netušil.⁷⁹

Škola pracovala od následujícího školního roku 1954/1955 podle plánů, které byly vypracovány na celý školní rok a pak dle plánu podrobného, vypracovaného na čtvrt roku. Pedagogické rady byly konány měsíčně a kromě toho byly konány i porady klasifikační. Učitelský sbor v tomto roce opustily dvě učitelky, a to Marie Fialová a Marie Mottysová a nahradily je nově příchozí učitelky - Anna Kožušníková a Jiřina Cajthamlová. Vyučovalo se v pěti třídách, první třída byla rozdělena stejně jako loni do dvou tříd. Počet žáků mírně narostl, a to na 177, z čehož bylo 92 chlapců a 85 dívek. Budova školy stále nevyhovovala, družina mládeže byla v budově bez záchodu a vody, pionýrský oddíl nemělo vlastní místnost, proto se shromažďoval ve třídách.⁸⁰

Ve školním roce 1955/1956, který byl zahájen 1. září 1955, byly do první třídy přijaty jen šestileté děti, tudíž se nemusela zřizovat paralelní třída. Místnost, kde byla dosud paralelní třída umístěna, byla nevyhovující. Z této místnosti byl zřízen kabinet pro učitele, z bývalého kabinetu v podkroví vznikla malá jídelna. Pořízeno bylo i nové čerpadlo na vodu, několik nových knih do žákovské a učitelské knihovny, gramofonové desky, kovové lavice, skříně do tříd. Během roku si žáci s učiteli připomněli i několik památných dnů, a to hned 2. září – výročí slovenského národního povstání, 6. září den československé armády, 28. září byl zahájen týden Československo – polského přátelství, a při této příležitosti byly zaslány místními žáky dopisy polským žákům. Dne 19. prosince si žáci připomněli narozeniny prezidenta republiky Antonína Zápotockého, výročí vítězného února 25. února, první máj se zúčastnili májového průvodu v Jeseníku a dne 9. května bylo vzpomenuo výročí osvobození vlasti sovětskou armádou. Zájmové kroužky měly vliv hlavně na život v kolektivu. Mičurinský kroužek se 16 žáků

⁷⁸ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁷⁹ Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1945 – 1980.

⁸⁰ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

pěstoval a sadil květiny, upravili školní dvůr a starali se o květiny ve třídách. Pěvecký kroužek měl 25 členů. Po mnoho let žádalo ředitelství školy o řádné opravení budovy. Po několika urgencích navštívila dne 4. května 1956 školu komise z krajského národního výboru, dále vedoucí školského odboru a architekt z okresního stavebního podniku. Po prohlídce budovy bylo vypočteno, že opravy budou stát zhruba 180 000 Kčs. Dokumentace a plány byly však vypracovány až koncem července a první práce začaly až v prvním týdnu srpna.⁸¹

Jelikož byla na začátku školního roku 1956/1957 prováděna generální oprava a dne 1. září nebyly hotovy ani zednické práce, muselo se vyučovat ve dvou místnostech, a to v družině mládeže a zasedací síni Městského národního výboru.⁸² V těchto dvou nevyhovujících místnostech se střídalo 7 tříd na 4 směny, a to od začátku školního roku až do konce listopadu. První směna trvala od 7:30 do 9:45, druhá od 10:00 do 12:00, třetí od 12:30 do 14:45 a čtvrtá od 15:00 do 17:00. Z nedostačujícího času pro výuku muselo být učivo redukováno a bylo ztraceno celkem přes 700 hodin. To se odrazilo i v úspěchu žáků. Na konci školního roku bylo uděleno na počet žáků 182 dohromady 13 pětěk.⁸³

⁸¹ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁸² Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1945-1980.

⁸³ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

4.3. Vývoj školství v České Vsi ve školních letech 1957/1958 – 1963/1964

Školní rok 1957/1958 byl zahájen 2. září, otevřeno bylo celkem 8 tříd s 208 žáky. Pro žáky a učitele byly zaopatřeny nové knihy. Bylo přikoupeno 77 knih, pro družinu mládeže 10, dále nový nábytek, obrazy, pomůcky pro polytechnickou výchovu. Poté, co 13. listopadu 1957 zemřel druhý dělnický prezident Antonín Zápotocký, se žáci účastnili tryzny a ve škole byly vystaveny kondolenční archy. U busty zemřelého prezidenta pak po celé dny až do pohřbu, který se konal 18. listopadu 1957, stála čestná stráž pionýrů, milice a občanů. Učitelský sbor se v tomto roce rozšířil následkem zvětšení počtu žáků a tím i tříd. Školu navštěvovalo tento školní rok dohromady 205 žáků a kromě třetí a čtvrté třídy fungovala první, druhá a pátá třída paralelně. Učitelský sbor opustila Anna Kožušníková, místo ní přišla z národní školy v Písečné Jarmila Králová a Ivana Skýpalová, učitelka z Mikulovic.⁸⁴

Na vzdělávání učitelstva se pokračovalo především v rámci stranického školení, kde se probíraly kategorie didaktického materialismu a ateistické výchovy. Navíc každý učitel měl na pedagogických a provozních poradách ve škole odborné přednášky ze studia odborných knih.⁸⁵

Řešením neuspokojivého stavu československého školství se zabýval 11. sjezd KSČ v roce 1958. Přišel s požadavkem znovu prodloužit základní vzdělání. Na tento rozumný požadavek však navázalo stranické usnesení v roce 1959. To stanovilo základní linii Školní práce a těsného spojení školy se životem. Ta výrazně omezovala očekávanou vyšší efektivnost základního a středního školství. Zaváděla nové pojetí cílů všeobecné vzdělávací školy, tudíž si v ní měl žák osvojit kromě základů věd také základy výroby. Hlavním pojmem školské politiky se stala polytechnizace a výrobní práce žáků, a to teoreticky i prakticky.⁸⁶

Ve školním roce 1958/1959 rozšířil řady učitelského sboru Blanka Šašvatová ze Zlatých Hor a Marie Kašparová ze Šumperka. Školu navštěvovalo méně žáků než loňského roku, ale rozložení žactva bylo takové, že musela vzniknout paralelní třetí třída. Zdravotní stav žáků nebyl tento rok uspokojivý, vyskytlo se několik případů

⁸⁴ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ Vališová, A, Kasíková, H a kol., c.d., s. 85

chřipky, černého kašle a spály. Proto byli všichni žáci dvakrát očkováni proti tetanu. Na konci školního roku byla na škole provedena inspekce.⁸⁷

Rok 1960 ovlivnil školství na celém československém území. Vešel v platnost v pořadí už třetí školský zákon, a to zákon o soustavě výchovy a vzdělání. Byl svým způsobem návratem k zákonu z roku 1948, jelikož znovu prodlužoval školní docházku na 9 let a z části opouštěl sovětský model školské soustavy. Na prvním stupni byly obnoveny vlastivěda a psaní a zavedeno specializované vyučování, což znamenalo odborné vyučování hudební, výtvarné a tělesné výchovy a ruského jazyka. Na druhém stupni byly zavedeny ve větší míře nepovinné předměty.⁸⁸

Na škole v České Vsi fungovaly od školního roku 1959/1960 čtyři zájmové kroužky, a to mičurinský, který vedl Bohumír Buček a měl přihlášených 25 žáků. Dále technický kroužek, který vedl učitel Oldřich Hlavica a navštěvovalo jej 13 žáků. Kroužek dívčích ručních prací vedla učitelka Votýpková a měl 21 žákyň. Požárnícký kroužek s 21 žáky vedl učitel Aantl.⁸⁹

Následující školní rok 1960/1961 bylo otevřeno ve škole 9 tříd s 208 žáky. Jako každoročně si škola všímala jak časových, tak význačných výročních oslav a jubileí. Žáci a pionýři se aktivně zúčastnili oslav Velké říjnové socialistické revoluce, běhu přátelství, slavnosti Dědy Mráze, Mezinárodního dne žen, prvomájového průvodu a Mezinárodního dne dětí. Tohoto roku podepsala škola patronátní smlouvu se závodem Řetězárna, který poskytl škole vedoucí elektrikářského, zámečnického, modelářského a turistického kroužku. Dále jí pomohl ve vedení pionýrských oddílů. Mimoškolní činnost byla ve škole rozšířena o přírodovědecký kroužek a mimoškolní tělesnou výchovou. Na oplátku vedení školy uspořádalo v závodě pedagogickou přednášku, kde bylo dělnictvo seznámeno s vyučovacími výsledky.⁹⁰

I když v příštím školním roce 1961/1962 školní budova prošla několika opravami, začalo se s plánováním výstavby úplně nové školy. Stavba začala o prázdninách roku 1962 a dokončena měla být k 1. září 1964.⁹¹

⁸⁷ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁸⁸ Vališová, A, Kasíková, H a kol., c.d., s. 85-86

⁸⁹ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1945-1980.

5. Školství v obci Česká Ves od září 1964 do listopadu 1989

5.1. Školství v České Vsi od otevření nové školy do konce školního roku 1973/1974

Školní rok 1964/1965 byl velkým mezníkem v životě obce i školy. Byl zahájen provoz v nové pavilónové škole. Začátky byly těžké, jelikož se stavbaři značně opozdili s termínem předání školy. Muselo být proto vyvinuto velké úsilí ze strany městského národního výboru, místních občanů i učitelského sboru, aby mohl být provoz 1. září zahájen.⁹² Společnými brigádami se podařilo školu slavnostně dne 30. srpna 1964 ve 14:00 otevřít. Slavnost zahájil předseda školské a kulturní komise Městského národního výboru Vladimír Kučera. Po přestřižení pásky se do pavilónů nahrnuli občané, aby se podívali, v jakém prostředí se jejich děti budou vzdělávat.⁹³

Pro novou školu byl již o prázdninách zvolen nový ředitel, a to Jindřich Jermář z Lipové a také zástupce Josef Kulička z Jeseníku. Dosavadní ředitel bývalé školy Lubomír Zavadil ze zdravotních důvodů z funkce odešel. Ve škole byla umístěna i tělocvična, družina mládeže, školní klub, kabinety, sborovna, ředitelna, místnost pro polytechnickou výchovu a otevřena byla o půl roku později i jídelna se školní kuchyní. Škola byla vybavena novým moderním sektorovým nábytkem, na dovybavení kvůli nedostatečným financím čekaly odborné učebny fyziky, chemie, biologie, dějepisu, zeměpisu a dílen.⁹⁴

V pěti pavilonech bylo umístěno 21 tříd s celkovým počtem 484 žáků, z toho 217 dívek a 267 chlapců. Žáci byli z České Vsi, Písečné a Jeseníků, a přišli celkem ze šesti různých škol. Učitelský sbor byl zcela nový a tvořili ho především mladí učitelé. Komunistická výchova byla řízena jednotně vedením školy. Podkladem byly osnovy výchovné práce a nástin programu komunistické výchovy a dodržování režimu školy. V prvním pololetí se vyučovalo pouze pět dní v týdnu, protože pro řízenou praxi mladých učitelů nebylo možné zajistit v sobotu vyučování. Pro výuku i mimoškolní činnost to bylo omezující, a proto se ve druhém pololetí vyučovalo už i v sobotu.⁹⁵

Žáci dosáhli v průběhu roku významných sportovních úspěchů. Zúčastnili se místní a okresní spartakiády, získali první místo v sánkařských závodech a druhé

⁹² Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1945 – 1980.

⁹³ Naše slovo. *Nová škola pod Zlatým Chlumem*. Ročník VI, č. 35/3. září 1964

⁹⁴ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁹⁵ Tamtéž

místo v okresní kopané. V ostatních činnostech získali žáci také dobré výsledky, pro příklad třetí místo v krajské soutěži z ruského jazyka, někteří žáci se zúčastnili matematické soutěže a fyzikální olympiády.⁹⁶

Rok 1964 byl v rámci československého školství významný pro vznik „Československé pedagogické společnosti“ jako organizace, usilující o rozvoj a integraci pedagogických snah ve společnosti. Zájem pedagogické vědy se rozšířil z oblasti školské, kam tradičně směřoval, i na oblast mimoškolské a rodinné výchovy.⁹⁷

Následující školní rok 1965/1966 byl ve znamení zařizování a budování nové školy. Žáci a učitelé se správními zaměstnanci dokončili úpravu okolí školy, mechanizací pomohl patronátní závod Řetězárna. Byly dokončeny odborné pracovny pro fyziku a chemii, zakoupeny byly některé pomůcky pro vyučování, včetně několika televizorů. Z hlediska výuky byl tento rok označen jako těžký, protože z důvodů častých nemocí velká absence učitelů značně narušila režim školy. Škola měla 18 tříd se 469 žáky. V rámci tělovýchovy se žáci učili sportovní gymnastiku, košíkovou, házenou a ke dni dětí škola uspořádala sportovní den a řadu dalších závodů. Také život po stránce kulturní byl ve škole velmi bohatý. Pro žáky bylo uspořádáno několik výchovných koncertů umělců z Prahy a Olomouce, žáci navštívili divadla, výstavy ovoce, stromů a knih. Na škole fungoval recitační kroužek, přírodovědecký kroužek, pěvecký soubor a každá třída byla během školního roku na školním výletě.⁹⁸

Rozšíření o další čtyři třídy proběhlo na začátku školního roku 1969/1970, kdy na škole studovalo dohromady 484 žáků. Tento školní rok však nebyl pro školu šťastný. V noci ze 7. na 8. listopadu 1969 silný vítr utrhł střechy ze dvou pavilonů, a to tělocvičny a hlavní budovy. Oprava i přes velké úsilí nebyla plně zajištěna, což narušilo provoz školy. Do chodeb, tříd a tělocvičny zatékalo, učitelé museli často shrabovat sněh z provizorně zakrytých střech.⁹⁹

V rámci celého Československa prodělávalo školství na počátku 70. let zásadní strukturální, ideologickou a obsahovou proměnu, jejímž cílem byla obnova

⁹⁶ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁹⁷ Jůva, V., c.d., s. 64

⁹⁸ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

⁹⁹ Tamtéž

socialistického charakteru školství.¹⁰⁰ Na škole v České Vsi byly v tomto období započaty opravy střech pavilonů s pomocí Pozemních staveb Olomouc a Závodu Jeseník. Opravena byla také tělocvična a hlavní pavilon. Opravy ostatních pavilonů byly plánovány na další rok. V následujícím školním roce 1971/1972 proběhly opravy další střechy pavilonů. Navíc byla v prvním pavilonu vybudována nová místnost jako velká sborovna určená ke schůzím učitelů. Začalo se navíc s návrhy o budování sportovního areálu školy. Kulturní život byl v tomto roce také pestrý. Za pomoci Sdružení rodičů a přátel školy byl uspořádán tradiční ples v Písečné, škola pořádala v průběhu roku tři výchovné koncerty a dvě malířské výstavy. Ve škole fungovaly dva pěvecké sbory, které dosáhly významného úspěchu v soutěži „Zlatá lyra“, dále recitační a taneční kroužek a do výuky žáků byly přidány hodiny plavání.¹⁰¹

Sportovní areál, který byl tehdy raritou ve školách v okrese, se začal budovat na podzim roku 1972. Nejdříve bylo zřízeno asfaltové hřiště, na jaře 1973 byla dokončena lehkootletická dráha. Při stavění areálu, který vyšel zhruba na 150 000 Kčs, pomáhali rodiče žáků, učitelé, ale hlavně závod Řetězárna. Slavnostně byl otevřen a představen veřejnosti na začátku následujícího školního roku 1973/1974.¹⁰²

¹⁰⁰ Vališová, A, Kasíková, H a kol., c.d., s. 86

¹⁰¹ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

¹⁰² Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1945 – 1980.

5.2. Vývoj školství v České Vsi od školního roku 1974/1975 do listopadu 1989

Ve školním roce 1974/1975 navštěvovalo školu dohromady 464 žáků, z toho 231 dívek a 233 chlapců. Ve všech devíti ročnících se vyučovalo po dvou třídách. Zájmovou činnost na škole reprezentoval pěvecký soubor Řetízek, který i v tomto roce dosáhl několika ocenění. Oddíl LA Řetězárny spolu s učiteli školy pořádal náborové lehkootletické závody a podobně spolupracoval i s oddílem plavání a lyžování. Ve dnech 27. – 31. 10 a 13. – 19. 11. 1974 byla ve škole provedena inspekce, a to okresní školní inspektorkou Emilií Blehovou. Cílem celkové inspekce byla kontrola úrovně výchovně vzdělávací práce, účinnost řídicí a kontrolní činnosti ředitele a zástupce a plnění úkolů vyplývajících z červencového plánu Ústředního výboru KSČ z roku 1973. Inspektorka v závěru inspekce zhodnotila, že vedení školy přistupuje k prosazování závěrů strany odpovědně, a že v tomto směru vede také pedagogický sbor. O hlavních prázdninách začala škola poskytovat prostory pro soustředění a ubytování plaveckých a sportovních oddílů z různých míst republiky.¹⁰³

Důležitou vnitropolitickou událostí v následujícím školním roce byly volby do všech zastupitelských sborů ve dnech 22. a 23. října 1976. Stranická organizace přijala spolu s vedením školy plán politicky – organizačního zabezpečení voleb a v předvolební kampani se účinně škola zapojila do všech příprav. Pěvecký sbor „Řetízek“ vystupoval na předvolebních schůzích v České Vsi a okolí, několik učitelů pracovalo ve volebních komisích a žáci se prostřednictvím exkurzí do obecního úřadu seznamovali s volebním programem a navrženými kandidáty. Do zastupitelstva kandidoval ředitel školy Jindřich Jermář, který byl zvolen také členem rady Městského národního výboru.¹⁰⁴

Rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy zažil v roce 1978, kdy byl zaveden nový školský zákon, který zaváděl desetiletou povinnou školní docházku. Jejím absolvováním získával žák nikoli základní, ale střední vzdělávání. K tomu bylo třeba absolvovat základní školu a dva roky studia na některém z typů středních škol. Osmiletá docházka do základní školy se dělila na dva čtyřleté stupně, čímž se první stupeň poprvé v historii československého školství zkrátil o rok. První stupeň navíc prodělával patrně nejzásadnější změnu, nejen co se délky týče. Byl nově pojat podle modelu sovětské

¹⁰³ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

¹⁰⁴ Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1945 – 1980.

počáteční školy, což bylo pro děti velmi náročné, jelikož v podstatě nerespektoval vývojové zvláštnosti tohoto věku a byl v rozporu s požadavkem školských dokumentů dosáhnout toho, aby co největší počet žáků zvládl předepsané učivo a úspěšně dokončil školní docházku v posledním ročníku.¹⁰⁵

Pro předškolní vzdělávání v České Vsi byl významným rok 1979, kdy byla vybudována zcela nová mateřská škola, fungující dodnes. Stejně jako dříve byla určena dětem od 3 do 6 let a přednostně byly přijímány děti v posledním roce před zahájením školní docházky. Součástí budovy mateřské školy byla také jídelna a velká zahrada.¹⁰⁶

Prázdninovou přípravu školního roku 1977/1978 narušila povodeň. Po silných a trvalých srážkách ve dnech 31. 7. – 2. 8. 1977 zaplavila voda oblast Šumperska a Jesenicka. Na pomoc postiženým místům byli nasazeni hlavně vojáci ČSA a SA.¹⁰⁷ V budovách školy byly zaplaveny sklepy stravovny, kotelna a školní sklad. Škody byly způsobeny i v elektroinstalaci školy. Kvůli ohrožení zatopení celé školy musel být přerušen prázdninový pobyt Pionýrského oddílu z Přerova, který byl ubytován ve školní tělocvičně.¹⁰⁸

Značný nárůst počtu žáků byl zaznamenán ve školním roce 1981/1982, kdy školu navštěvovalo 550 žáků. Vyučování probíhalo v osmi ročnících, dohromady v 19 třídách. Do výuky bylo přidáno 6 nepovinných předmětů, a to německý jazyk, sborový zpěv, cvičení z českého jazyka, cvičení z matematiky, šití a pohybové hry. Zkvalitněna byla výchovná práce při volbě povolání žáků a výchovném poradenství. K hlavním úkolům školy však stále patřilo upevňování socialistického charakteru školy, modernizace učiva, odstraňování formalismu a zkvalitňování práce učitelů hlavně na úseku morální výchovy. Před budovou školy bylo v tomto školním roce nově vybudováno dopravní hřiště, využívané pro výuku dopravní výchovy. Žáci všech tříd prošli pětihodinovým cyklem dopravní výchovy a tento cyklus byl ukončen praktickými činnostmi a jízdami na dopravním hřišti. Hřiště využívala také Základní škola v Písečné a Mateřská škola v Jeseníku.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Vališová, A., Kasíková, H a kol., c.d., s. 87-88

¹⁰⁶ Obecní úřad Česká Ves – Obecní kronika v letech 1945-1980. Fond AO Česká Ves

¹⁰⁷ Melzer, M., c.d., s. 25

¹⁰⁸ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

¹⁰⁹ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1981 – 2003.

Do listopadového převratu v roce 1989 se v historii školství od školního roku 1981/1982 žádná zásadní změna nestala. Důraz byl dále kladen především na mravní výchovu v socialistickém duchu, na přípravu žáků na školy a pro nábor do vojenských škol a na odstraňování formalismu ve školní práci. Počet žáků se neměnil, ve škole fungovala školní družina, několik zájmových kroužků a nepovinných předmětů.

6. Vývoj školství v České Vsi po listopadu 1989 do současnosti

Po listopadovém převratu v roce 1989 došlo v důsledku pádu komunistického režimu k transformaci českého školství. K řadě změn došlo v zásadních otázkách vzdělávací politiky, a to v oblasti řízení, vzdělávací nabídky, financování a kurikula. Uvolněn byl centralizovaný systém ve prospěch krajů, obcí a jednotlivých škol, nicméně centrální model řízení byl zachován. Školy získaly právní subjektivitu, mohly se samostatně rozhodovat v otázkách personálních, finančních, organizačních a kurikulárních. Vznikly také nové druhy škol, a to víceletá gymnázia, nové odborné školy a nové studijní obory. K dosavadním výhradně státním školám přibýly i školy zřizované soukromými osobami, společnostmi nebo církvemi. V oblasti kurikula byla posílena autonomie škol, a to v rámci úprav učebních plánů, osnov, volby učebnic a byl zvýšen důraz na cizí jazyky.¹¹⁰

Na základní škole v České Vsi se přestal od nového školního roku 1990/1991 povinně vyučovat ruský jazyk. Povinně se vyučoval jen jazyk německý nebo jazyk anglický. Jako nepovinné předměty se vyučovalo cvičení z českého jazyka, matematiky, sportovní hry, technická praktika a sborový zpěv. Od září 1990 přestal fungovat pěvecký soubor „Řetízek“, který vznikl od roku 1964. Jako důvod se v kronice školy uvádí zdravotní potíže vedoucího souboru. Po dlouhé době byla na škole výuka i devátém ročníku, kde bylo soustředěno 21 žáků zejména z Mikulovic, Vidnavy, Jeseníku a České Vsi. Celkem bylo vyučováno 499 žáků 19 učiteli. K 30. červnu 1991 byl školským úřadem v Šumperku odvolán po 27 letech působení z funkce ředitele Jindřich Jermář. Na základě konkursního řízení byl 1. července 1991 zvolen nový ředitel Jaroslav Vudmaska. Jeho zástupcem se stal Pavel Baďura, který na škole působil do konce školního roku 1992/1993.¹¹¹

Od nového školního roku 1991/1992 začala na škole pracovat Rada rodičů, jejíž struktura byla podobná předchozímu SRPŠ. Rada vyvíjela vlastní iniciativy, aktivity a skládala se z předsedkyně, jednatelky, pokladnice a dvou členů. Fungovat začaly pro žáky školy také nové zájmové kroužky – hra na flétnu, kytarový kroužek, francouzština, kroužek dovedných rukou, maňáskové divadlo a kroužek tvořivé dramatiky. Během školního roku bylo uspořádáno několik olympiád a soutěží – matematická Pythagoriáda,

¹¹⁰ Vališová, A, Kasíková, H a kol., c.d., s. 86-87

¹¹¹ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1981 – 2003.

recitační soutěž, pěvecká soutěž, dějepisná soutěž „*Mladý historik*“, olympiáda v chemii, v biologii, výtvarná soutěž „*Jak vnímám svět*“ a v rámci tělesné výchovy to byly tři akce – „*Pohár rozhlasu*“, „*Štafety škol v plavání*“ a „*Vánoční laťka*“. V rámci kulturních akcí pořádaných pro školy Sjednoceným kulturním zařízením v Jeseníku navštívili žáci v jesenickém divadle několik divadelních představení a koncert komorního orchestru smyčcových nástrojů a jesenické vystoupení hudební skupiny.¹¹²

V roce 1995 ovlivnila vývoj školství v České republice i České Vsi vydaná „*Standarda základního vzdělávání*“, dle které chtěl stát garantovat, aby všichni žáci základní školy získali v průběhu školní docházky plnohodnotné vzdělání využitelné v dalším studiu a praxi. Mělo sloužit jako základní kritérium pro posuzování a schvalování konkrétních vzdělávacích programů škol. Standarda formulovala poznávací cíle, předpokládané kompetence a dovednosti, žákovy postoje a hodnotové orientace. Kmenové učivo rozdělovala do sedmi oblastí – jazykového, matematického, přírodovědného, společenského, estetického – výchovného, zdravého životního stylu, pracovních činností a technologií. Ze standardu pak vycházely konkrétní vzdělávací programy, z nichž si pak daná škola vybrala ten, který bude realizován.¹¹³

Povodeň v červenci roku 1997 zasáhla Základní školu v České Vsi nejvíce ze všech školských zařízení v okrese Jeseník. Voda ve škole dosahovala výšky jednoho a půl metru a po opadnutí vody zůstala deseticentimetrová vrstva bahna. Celková škoda byla odhadnuta na 17 331 378 Kč. Zcela zničená byla tělocvična, jídelna, poškozeny byly podchody, náhradní nábytek a materiál ve skladu i ve třídách. Poničeny byly školní pomůcky, jako videotechnika, televizory, sportovní pomůcky. Na opravách se podílelo nejen vedení školy, ale i učitelé a děti, které během školního roku 1997/1998 pracovali místo hodin tělocviku. Povodeň zasáhla i školní knihovnu, ze které muselo být vyřazeno bezmála tisíc knih a školní hřiště. Prostředky pro opravu škola získala od pojišťoven, obecního a okresního úřadu. K dokončení oprav lehkooatletického stadionu, fasád budov, k úpravě okolí školy i k dokončení opravy školní jídelny došlo v závěru školního roku 1998/1999.¹¹⁴

Stávajícího ředitele Jaroslava Vudmasku z důvodu vážné nemoci nahradila na začátku školního roku 2008/2009 bývalá zástupkyně ředitele Zdeňka Blišťanová

¹¹² Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1981 – 2003.

¹¹³ Vališová, A, Kasíková, H a kol., c.d., s. 93-94

¹¹⁴ Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1981 – 2003.

a novou zástupkyní ředitele se stala Milada Podolská. Dnes je Základní škola v České Vsi školou s nadstandardním materiálním vybavením, jediná škola v okrese s lehkootletickým stadionem, škola, která má výborné výsledky v soutěžích v rámci okresu a kraje. Zaměření školy je orientováno na žáka, na respektování jeho osobního maxima a individuálních potřeb a využívá prvky moderní pedagogiky. Ve školním roce 2012/2013 má škola 13 tříd s počtem 300 žáků. Učitelský sbor je věkově různorodý a v současné době čítá 27 pedagogických pracovníků. Na škole pracuje 6 správních zaměstnanců a 5 pracovníků školní jídelny.¹¹⁵

¹¹⁵ Blišťanová, Z. *Základní škola v České Vsi – Krapet do historie školy*. [online] [cit. 1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.zsceskaves.cz/clanky/o-skole>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Teoretická východiska projektového vyučování

V návaznosti na pragmatickou pedagogiku se na přelomu 19. a 20. století se začala ve Spojených státech amerických rozvíjet projektová metoda vyučování. Za zakladatele je považován americký pedagog William Heard Kilpatrick. Poté nalezl tento způsob výuky odezvu v celém světě. U nás byla projektová metoda vyučování zavedena již ve třicátých letech 20. století.

Podstatou projektového vyučování je jiné uspořádání učební látky než v obvyklém systému vyučovacích předmětů. Žáci s pomocí vyučujícího mají řešit určitý úkol komplexního charakteru, takzvaný projekt, který buď přímo vychází z praktických potřeb, nebo je s praxí spojený. Úkoly projektového vyučování by měly být pro žáky zajímavé, aby je se zájmem řešili. Projektová výuka přispívá k individualizaci výuky, učí žáky spolupracovat, řešit problémy, je rozvíjena jejich tvořivost, podporuje vnitřní kázeň, vede k toleranci. Existují také určité nevýhody, ke kterým patří časová náročnost na přípravu i provedení.¹¹⁶

Při realizaci projektu je nejprve třeba zpracovat záměr projektu, což jsou představy o smyslu a provedení projektu a stanovení jejich cílů. Téma projektu souvisí s učební látkou a často přesahuje více předmětů. Druhá fáze je konkretizace a zpracování plánu do jednotlivých kroků, určuje čas jejich provedení, účast žáků, pomůcky a místo realizace daných úkolů. Po této fázi následuje samotné provedení projektu, při kterém se drží vyučující plánu, avšak jsou možné určité korekce. Poslední fází je vyhodnocení projektu, na kterém se podílí nejen vyučující, ale hlavně žáci a studenti. Projekty mohou být dle zaměření individuální, skupinové, třídní a školní.¹¹⁷

¹¹⁶ Kalhous, Z., Obst, O. *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2000. s. 111

¹¹⁷ Tamtéž, s. 111-113

2. Záměr projektu

Název:	„Poznávám obec Česká Ves“
Typ vzdělání:	Základní škola
Ročník:	6. třída
Typ projektu:	➤ podle délky: krátkodobý ➤ podle prostředí: školní ➤ podle počtu zúčastněných: třídní
Produkt projektu:	Výstava výtvarných děl žáků na chodbách Základní školy v České Vsi.
Časový rámec:	7 vyučovacích hodin
Propojení se školním vzdělávacím programem ZŠ Česká Ves „VLNKA“:	Člověk a společnost, 2. stupeň, 6. ročník, dílčí výstupy: ➤ žák pozná významná místa, historii a rodáky obce ➤ seznámí se s historií školství v obci ➤ navrhne možné změny pro vylepšení současného stavu
Propojení s RVP ZŠ:	5.5.2. Výchova k občanství – Člověk ve společnosti – Naše obec, region
Průřezová témata:	➤ Osobnostní a sociální výchova ➤ Výchova demokratického občana ➤ Environmentální výchova
Předměty (přesah):	Občanská výchova, český jazyk, dějepis, zeměpis, výtvarná výchova

Výukové cíle projektového celku:	➤ Žák zaznamenává města a obce jesenického regionu do slepé mapy ➤ Žák vyjmenuje základní informace o obci Česká Ves a o historii školy v České Vsi ➤ Žák si vytváří vztah k obci, ve které žije ➤ Žák naslouchá druhým, diskutuje s dalšími žáky, prosadí svůj názor ➤ Žák volí vhodné způsoby řešení problémů při tvorbě návrhů na vylepšení života v obci Česká Ves ➤ Žák si utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci v kolektivu
Pomůcky:	Papíry, výkresy, temperové barvy, obrázky a fotky obce, počítač, powerpointová prezentace, pracovní listy s doplňovačkou a křížovkou, slepá mapa jesenického regionu, knihy pohádek a pověstí z Jesenicka

3. Plán provedení

3. 1. První část

Téma: region Jesenicko, pohádky a pověsti z oblasti Jesenicka

Cíl hodiny: žák zaznamenává města a obec do slepé mapy jesenického regionu, žák seskládá příběh či pověst do celku a převypráví ho ostatním

Formy vyučovací hodiny: výuka ve třídě, základní vyučovací jednotka

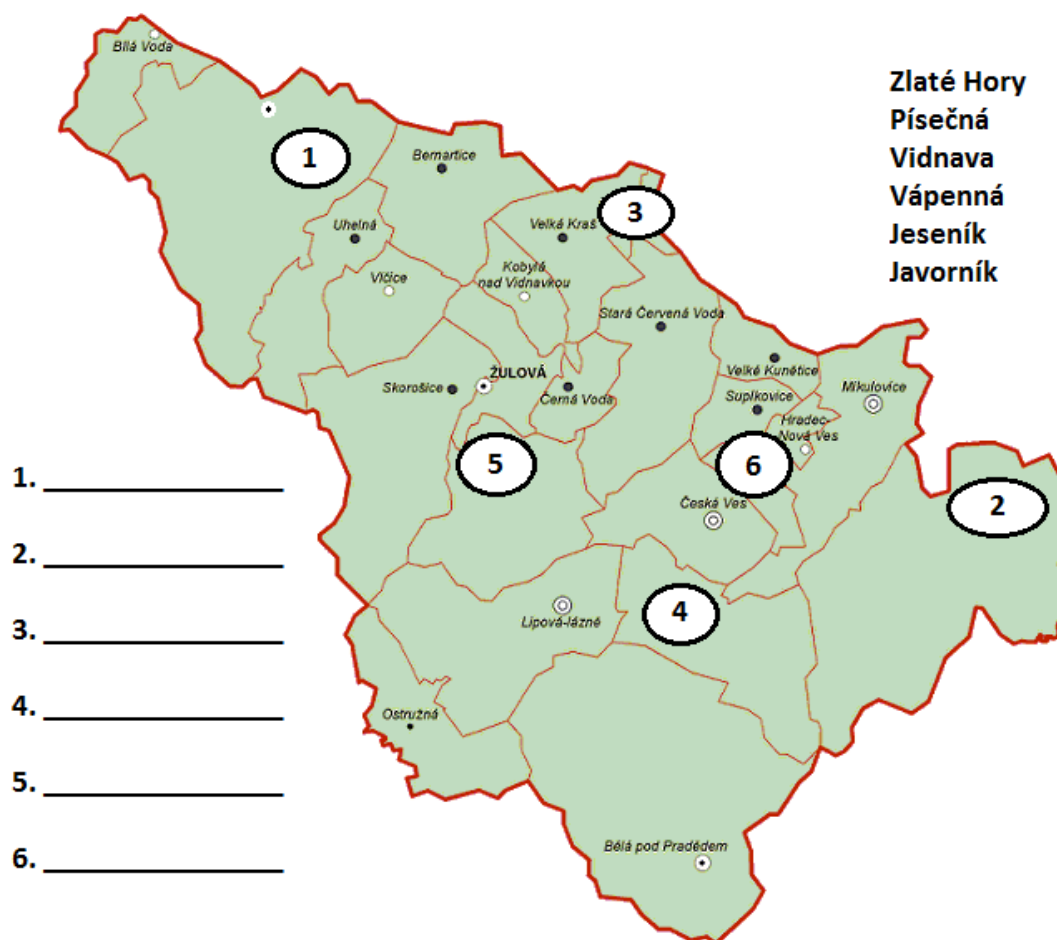
Metody: monolog, dialog, diskuse, samostatná a skupinová práce

Materiály a nutné vybavení: pracovní list se slepou mapou, rozstříhané pověsti, tabule

Časová dotace: 1 vyučovací jednotka – 45 minut

Zahájení: Motivace - brainstorming na téma: Která města a obec z jesenického regionu znáte? Žáci píší názvy na tabuli.

1. Úkol: Rozdání pracovního listu se slepou mapou, ve které žáci samostatně přiřadí názvy měst a obcí dle jejich polohy do prázdných kolonek s čísly.

- Kontrola: Společná, žáci se hlásí, vyučující kontroluje nebo se mohou žáci kontrolovat navzájem.
- Správné znění: 1. Javorník, 2. Zlaté Hory, 3. Vidnava, 4. Jeseník, 5. Vápenná, 6. Písečná.

2. Úkol: Brainstorming na téma: Které pověsti nebo pohádky z jesenického okolí znáte? Následuje vytvoření tří skupin podle rozpočítání (1, 2, 3) – společné čísla si sednou k sobě, každá skupina obdrží obálku, kde je rozstříhaná pověst (v textu dle hvězdiček) a úkolem je tento příběh složit do celku, přečíst ho a následně ho ve třech minutách převyprávět ostatním skupinám.

1. Pověst

Čertovy kameny

* Zlatý chlum nad Jeseníkem je kopec propletený zlatými žilami jako chapadly. I prameny, které odtud vytékají, odnášejí po částech toto bohatství do údolí. Bývalo kdysi na kopci i pod ním jako na pouti. Lidé ze všech stran přijížděli, aby zkusili štěstí, ale také moc, slávu, důstojnost, jak to ostatně vidáme dodnes. Někteří lidé opravdu zbohatli, ale většinou se jen rvali se skálou, která byla nejen tvrdá, ale také hladová a jalová. I rýžoviště pustla, jako pustlo celé město. Také purkmistrovi se nenaplňovala pokladna tak, jak by chtěl. Každý den přemýšlel, jak rychle zbohatnout. Jednou, když nemohl usnout, začal pobíhat, vztekat se a vykřikovat: "I s čertem bych se rozdělil, jen mít zlato." Jen to dořekl, stál tu pohledný mládenec. Purkmistr myslel, že má vidění, a začal ho odhánět jako mouchy. * "Přicházím na tvé zavolání, purkmistře," promluvil mládenec, "pomůžu ti, i když to bude půl na půl. Ale něco za něco. O zlato se budeme vždy pravidelně a spravedlivě dělit. A teď mi krví podepiš, že souhlasíš." Pro takové bohatství by mnozí lidé ztratili i hlavu, nejen trochu krve. A mladík pokračoval: "Každou sobotu večer přijde k tobě hajný a přinese sáček se zlatem. Půlku si necháš a půl odsypeš pro mě. A na tu moji polovici půl roku nesáhneš." Purkmistrovi se ze všeho točila hlava, ale podepsal. Purkmistr byl vdovec, žil sám, jen uklízet a vařit mu někdy chodila jeho sestra, která žila na druhém konci města. * Byla to taková zachmuřená, závistivá a lakomá osoba, která si nechala platit za služby ve zlatě. Ale purkmistra navštěvovala ještě Johana s dlouhými nohama. Holka docela pěkná a také pěkně mazaná a vykutálená. S ní se někdy purkmistr radil, jak má řídit město. Uplynul

týden a přišla sobota. Krátce po setmění, když všichni hosté byli již pryč, zastavil před domem povoz a někdo klepal na dveře. Zapálil louč a šel návštěvníkovi naproti. Za vraty čekal hajný. "Dobrý večer, pane purkmistře. Přicházím podle dohody." To již purkmistr poznal, kdo je oním návštěvníkem. Pozval ho dál a převážili sáček se zlatem. Půl si nasypal purkmistr do pytle na mouku, půl nasypal do velkého džbánu. Hajný si ani nesedl a ihned odešel. To se opakovalo každou sobotu. Jenže purkmistr začal závidět, že mu také nepatří druhá polovina. * Vždycky, když má někdo hodně, chce ještě víc, to je známá věc. Lidé ve městě si začali vykládat, že k purkmistrovi chodí nějaký hajný, kterého nikdo nezná. Sám sobě se purkmistr nelíbil, a proto se rozhodl, že se poradí s Johanou. "Hned jsem si myslela, že něco tajíš, ale neboj se, něco vymyslíme!" Co vlastně Johana vymyslela? Samozřejmě jak vyzrát na pekelníka. Vzpomněla si totiž na starý příběh: Nad Jeseníkem směrem k České Vsi jsou skály, kterým se odedávna říká Čertovy kameny. Kdysi prý za každou skálou stál čert a lákal lidi, aby se šli podívat na poklady. Nikdo prý se ze skal nevrátil. Nevrátila se také Barbora, ale to se nelíbilo jejímu milému Honzovi, který si umínil, že se čertům pomstí. Sehnal si dlouhé provazy, namočil je v kostele ve svěcené vodě a vydal se do skal. Skály vyčnívaly nad lesy jako hradby, ale Honzovi strach nenaháněly. U první skály čekal čert a zval Honzu za poklady. Jenže Honza... dlouhé řeči, přetáhl čerta svěceným provazem a čert se jen schoulil do klubíčka. Honza ho postavil ke skále a omotal skálu i s čertem. Totéž se opakovalo i u další skály. * Od té doby byl od nich pokoj. "Tak tohle je místo, kam odneseme všechno zlato a pozveme čerta, aby si pro ně přišel," povídá Johana. "Ty jsi hlavinka," odvětil purkmistr a radovali se. Další sobotu mělo uplynout půl roku od smlouvy. Purkmistr pod záminkou, že bude mít dům plný hostů, oznámil hajnému, že zlato odveze do skal pod Chlum, kde se setkají. V sobotu odpoledne naložil pytel se zlatem na trakař a vydal se do lesa. Tam už na něho čekala Johana a nesla posvěcený provaz. Přivázala jej k trakaři a pomáhala vpředu táhnout. Za hodinu byli na místě. Nechali trakař na cestě a pytel odnesli ke skalám. Purkmistr s nadmutým krkem jako krocan zavolal: "Tak pojď si pro zlato, pekelný kamaráde!" Už už si Johana myslela, že čerty obelstili. Očima hledali místo, kam zlato zahrabou. Vtom začala praskat země, skály se drolily na kusy a kousky, všude létalo kamení, jen čerti nikde. Pojednou se ozval hukot, praskot, skála se otevřela jako pekelná tlama a do ní se propadli purkmistr i Johana s dlouhýma nohama. * ¹¹⁸

¹¹⁸ Kubiček, M. *Jesenické pohádky a pověsti*. 1. vyd. Olomouc: SAHU, 1992. s. 25-29

2. Pověst

Bílá Opava

* Knížecí myslivec Hubert měl krásnou, bělovlasou a modroookou, dceru Marušku. Žili spokojeně na úpatí nejvyšší hory Jeseníků, kde odedávna, pod malým vodopádem, stávala skromná myslivna. Dcerka byla od dětství samostatná. Bodejť, když otec býval tak málo doma, neboť se plně věnoval službě. Stopoval a pozoroval zvěř po lesích, aby si vrchnost dobře zalovila. Nejlepší přátelé dívky na samotě byli dva lovečtí psi. Jednou Maruška sbírala jahody a pod jalovcem našla opuštěnou malou, bílou srnku. Hned poté objevil pes její mrtvou matku, strženou šelmou. Dcerce se srnčátka zželelo a donesla je domů. Bílá zvěř je vzácnost a mnoho mysliveckých pověr říká, že přináší lovcům jen neštěstí. Přes jisté otcovy obavy si srnku nechali a pojmenovali ji Bělka. Všichni si na sebe zvykli a žili společně a ve shodě po celý rok. Opět přišlo jaro a s jarem čas lovu tetřevů a jeřábků. Tehdy potkal na pasece Marušku s bílou srnkou sám pan kníže, který přijel na lov se svou družinou. * Bílé zvířátko se mu natolik zalíbilo, že nakázal děvčeti, ať příští den přivede srnku na zámek. Bude jistě roztomilou hračkou pro jeho vznešenou dceru. Maruška odmítla. Nečekaným odporem rozlícený pán, jí chtěl srnečku vzít násilím. Obě štíhlonohé postavy mu však přehly do houští. Myslivec Hubert dostal proto ještě horší rozkaz. Kníže požadoval nejen srnu, ale i jeho dcerku. Určitě by byla dobrým darem pro švagra žijícího na Sovinci. Večer, moc smutní, s Maruškou přemýšleli, jak ze zapeklité situace ven, jak se vyhnout hradu zlého panovníka. * Nakonec se rozhodli, že utečou do lesů. Před svítáním odešli do pralesa se vším, co pobrali. Společně se dvěma psy, kozou a bílou srnou se plahočili až k Petrovým kamenům. Tam, na jednom úbočí hluboké stráně, našli ve skalách jeskyni, v níž se usadili. Kníže se poddaných nedočkal. Rozzuřen k nepřítelům je nechal hledat mnoha zbrojnoši. Ti se však vraceli s prázdnou. A tak roky plynuly. Maruška rozkvetla v krásnou dívku, srna už vodila třetího potomka a hajný zešedivěl. Jednou, docela čistou náhodou, zbloudilý knížecí lovec přece jen sličnou Marušku mezi stromy zahlédl. Před pánem nemlčel a ten hned nakázal les pročesat. * Chtěl tu krasavici mít pro sebe za každou cenu. Přes veškerou snahu se však nedařilo ji najít a služebník, co Marušku uviděl, litoval jako všichni ostatní, kteří po ní pátrali. Kníže šílený vztekem a touhou po děvčeti, nechával všechny, kdož se večer s prázdnou vraceli, krutě zbičovat. Nakonec za svým bílým snem vyrazil sám. Když už ani on nevěděl kudy kam - tu, náhle a nečekaně, objevil jeskyňku. Poznal starého hajného

Huberta a jeho světlou dceru s bílou srnou po boku. A když už po dívce vztahoval ruku, vynořila se z temnot nečekaně postava vysokého a statného starce. Ten zcela vážně a důrazně pravil: "Stůj, pane kníže. Tady vládnu já! Já chráním tyto hory a všechno, co v nich žije. I tuto dívku. Je-li ti život milý, jdi svou cestou a zapomeň, co jsi tu viděl!" Vyděšený a pokořený kníže svěsil hlavu a strachem bez sebe, se vydal k domovu. Od té doby s nikým nepromluvil a jen netečně ležel ve své posteli. Třetí den na to ve svém sídle zemřel. Maruška se s otcem vrátila do hájovny a společně tam žili spokojeně ještě hodně dlouho. Na její počest lidé pak nazvali říčku, která teče s Pradědu - BÍLÁ OPAVA, a tak jí říkáme dodnes. * ¹¹⁹

3. Pověst

Karlova Studánka

* Před dávnými časy stál v těch místech hluboký a neprůchodný prales, ve kterém panoval nad rašelinnými bahništi zimavý chlad, a v močálech blikaly těkavé bludičky. Věru není divu, že tyto zapadlé končiny zůstaly dlouho neosídlené. A přece i tady žil člověk. V bídné chýši tu přebýval poustevník a živil se lesními plodinami. Pouze někdy okusil ptaný chlebiček, to když se vydal na dalekou cestu k lidským obydlím a vyžebbral si několik krajíčků či v popelu pečených placek. Aby byl přece jaksi prospěšný, předpovídal lidem, co sám vypožoroval za neustálého pobytu v přírodě: "Bude dlouhý len, v zimě visely střechy z okapu!" Nebo: "Žita se letos nevyvedou, bylo málo jeřabin!" Či zase: "Zemáky se neurodí, je moc krtinců!" Věřili - nevěřili, těžko povědět. Jisté je, že kdo sám nemá, nedá, a tak mohli poustevníka obdarovat jenom málem. Věru se o něm dalo povědět, že tvrdé hrušky jídal, snadno by mohl spávat v klíčové dírce, jak byl hubený, kdyby ovšem jeho chýže vůbec nějaký zámek měla. * Jednou ho napadlo, že by měl uctít patrona lesů a ochránce lovců, Svatého Huberta. Pustil se tedy do práce a s velikou námahou, neboť se v takovém počínání valně nevyznal, vystavěl poblíž své poustevny skromnou kapličku. Ta kaplička byla jeho radost, tady přebýval nejraději. Kdysi na sklonku dne odpočíval u kapličky a spokojen naslouchal podvečernímu zpěvu ptactva. Nebe bylo beze chmur, ale poustevník si dobře povšiml, že strom již ztrácí list a že tedy bude potřeba zaopatřit se zavčas zásobou kletí na zimu. Jak tak dumal a přemýšlel, přemýšlel a dumal, nořil

¹¹⁹ Hanák, V. *Zpívající vody*. 1. vyd. Ostrava: Krajské nakladatelství, 1962. s. 31-33

se pozvolna do sladké dřímoty, až usnul. * A tu se mu zdálo, že spatřil lovce v zeleném odění, který se ho ptá: "Bratře, postavil jsi k mé počtě kapličku, řekni, co by sis přál odměnou?" Poustevník poznal, že před ním stojí samotný patron lesů, a byl jeho otázkou nemálo překvapen. Vpravdě mu nikdy na mysl nepřišlo, že by měl něčeho nedostatek, a tak nevěděl, co by si měl přát. Přemýšlel a nakonec řekl: "Chci pomáhat nemocným." Sotva tato slova vyslovil, probudil se ze snu. Avšak co vidí? Ze skály, na které stála kaplička, prýští zpod pařezu pramen jasné vody, který tady dříve nebyl. Poustevník ihned té vody okusil a řekl spokojeně: "To je dobrá voda!" Dopřál si ještě jeden doušek, jak mu chutnala - a rázem se cítil zdravý a silný jako dosud ještě nikdy. Brzy nato se stalo, že se v blízkosti zranil lovec, který do těch nehostinných míst zabloudil na lovu. Vedla tam přes potok lávka z vyhnílych klád, kterou kdysi poustevník položil, aby si zkrátil cestu k lidským obydlím, a na té lávce lovec uklouzl, spadl do potoka a na kameni, vyhlazeném vlnami, si zlomil nohu. * Křičel a naříkal tak silně, že se jeho hlas donesl až k chýši. Poustevník se vydal za tím hlasem a lovce našel. Podařilo se mu dotáhnout ho do chýše, tam ho uložil a léčil vodou z pramene, kterou přikládá na zlomeninu a kterou lovec také musel pít. A hle - lovec se záhy uzdravil! Byl to svobodný pán Karel z Riedheimu, správce panství bruntálského, a z vděčnosti dal u pramene léčivé vody postavit dům pro nemocné. Tomu místu se pak počalo říkat Karlova Studánka a ten pramen tam tryská posud, jako by nikdy neměl vyschnout. * ¹²⁰

¹²⁰ ŠULEŘ, O. *Modrá štola a jiné pověsti z hor na severu*. 1.vyd. Praha: Albatros, 1985. s. 66-69

3. 2. Druhá část

Téma: promítání dobových fotografií z České Vsi, stručná historie obce a historie školství v České Vsi

Cíl hodiny: žák poznává obec z dobových fotografií, žák vyjmenuje pár informací o historii obce a školství v obci Česká Ves

Formy vyučovací hodiny: výuka ve třídě, základní vyučovací jednotka

Metody: monolog, dialog, diskuse, názorně - demonstrační, samostatná práce

Materiály a nutné vybavení: prezentace s fotografiemi, sešit, tabule, pracovní list

Časová dotace: 1 vyučovací jednotka – 45 minut

Zahájení: Motivace – vyučující se ptá žáků, jak se jmenovaly pověsti, o kterých si povídali minulou hodinu? (Karlova Studánka, Bílá Opava, Čertovy kameny)

1. Úkol: Poznej místa v obci podle dobových fotografií

bývalá hasičská zbrojnice, foto z knihy Klein,
W. Die drei Dörfer an der mittleren Biele

hasičská zbrojnice dnes,
foto: Roman Janas, 2008

bývalý kostel, foto z knihy: Klein,
W. Die drei Dörfer an der mittleren Biele

místo původního kostela,
foto: Roman Janas, 2008

cesta za kostelem dříve, foto z knihy: Klein,
W. *Die drei Dörfer an der mittleren Biele*

cesta za kostelem dnes
foto: Roman Janas, 2008

První škola, postavená r. 1804, foto z knihy:
Klein, W. *Die drei Dörfer an der mittleren Biele*

bývalá škola dnes
foto: Roman Janas, 2008

2. Úkol – zápis do sešitu

Historie obce Česká Ves:

- obec Česká Ves se nachází v okrese Jeseník, v kraji Olomouckém, obec leží v údolí řeky Bělá
- první stopy osídlení údolí řeky Bělé sahají až do 6. století
- ve 13. století byla obec součástí velké osady Waltersdorf – Waltherovici a teprve po jejím rozpadu na čtyři části vznikla Česká Ves jako samostatné sídlo
- Českou Ves a její okolí ovlivnily také čarodějnické procesy
- Českou Ves proslavil především její rodák a zakladatel lázní v Dolní Lipové, Johann Schroth, narozen roku 1798 v obci Česká Ves

- narodila se zde i Sofie Priessnitzová, budoucí žena zakladatele vodoléčebných Lázní Jeseník Vincenze Priessnitze
- k 30. listopadu 2008 v České Vsi žije 2530 obyvatel a patří k nejlidnatějším obcím Jesenicka, starostou je Petr Mudra

Historie školství v České Vsi:

- počátky školství v obci Česká Ves zasahují až do 14. století, kdy vzdělávání tvořilo součást farní organizace
- první škola v obci malá, dřevěná chalupa z 16. století
- roku 1804 vybudována nová škola (dnešní Jednota)
- dne 1. 9. 1964 zahájen provoz v nové pavilónové škole, ředitel Jindřich Jermář
- povodeň v červenci roku 1997 zasáhla Základní školu v České Vsi nejvíc ze všech školských zařízení v okrese Jeseník
- ředitele Jaroslava Vudmasku z důvodu vážné nemoci nahradila na začátku školního roku 2008/2009 bývalá zástupkyně ředitele Zdeňka Blišťanová, novou zástupkyní ředitele se stala Milada Podolská.

Po zápisu: Promítnutí dobových fotografií z historie školství

4. třída, rok 1918

foto z knihy: Klein, W.

Die drei Dörfer an der mittleren Biele

První škola a ubytovna pro učitele (dnešní obecní úřad)

foto z knihy: Klein, W. *Die drei Dörfer an der mittleren Biele*

- Zpětná vazba: Rozdání pracovního listu, s kterým pracují žáci samostatně na konci hodiny nebo je zadán jako domácí úkol, případně může být zvolen jako test
- Časová dotace pro zpětnou vazbu: 5-10 minut, následuje společná oprava nebo oznámkování

Pracovní list:

Obec Česká Ves se nachází v okrese _____. První stopy osídlení údolí řeky Bělé sahají až do ____ století. Českou Ves proslavil především její rodák a zakladatel lázní v Dolní Lipové, _____, narozen roku 1798. Narodila se zde také Sofie, provdaná za _____, jež byl zakladatelem Lázní Jeseník.

První škola v obci malá, dřevěná chalupa pochází z ____ století, první vybudovaná škola pocházela z roku _____. Dnešní škola byla otevřena dne _____ a prvním ředitelem se stal _____.

Správné řešení:

- Jeseník,
- 6.,
- Johann Schroth,
- Vincenz Priessnitz,
- 16.,
- 1804,
- 1.9.1964,
- Jindřich Jermář

3. 3. Třetí část

Téma: tvorba ideální obce

Cíl hodiny: žák tvoří ideální obec a sepisuje ve skupinách klady a zápory života v obci Česká Ves, žák volí vhodné způsoby řešení problémů při tvorbě návrhů na vylepšení života, žáci prezentují své výtvary ostatním spolužákům

Formy vyučovací hodiny: výuka ve třídě, základní vyučovací jednotka

Metody: skupinová práce

Materiály a nutné vybavení: natištěné papíry s tabulkou, pracovní list

Časová dotace: 1 vyučovací jednotka - 45 minut

Zahájení: Motivace – kontrola domácího úkolu – pracovní list o historii obce a školství, kdo má úkol dobře, dostane malou jedničku do sešitu, pracovní list si žáci nalepí pod zápis do sešitu

1. Úkol: Skupinová práce

- vyučující vytvoří tři skupiny (žáci se seřadí vedle sebe podle jmen, vyučující pak žáky rozdělí na třetiny)
- každá skupina dostane papír s tabulkou

+	-
---	---

- úkolem je do každého sloupce vymyslet klady a zápory v životě v obci Česká Ves
- časová dotace pro tento úkol je 10-15 minut
- po jejím uplynutí žáci prezentují své názory, následuje diskuse o nápadech, které skupiny vytvořily

3. 4. Čtvrtá část

Téma: vlastivědná exkurze do kostela v České Vsi

Cíl hodiny: žák navštěvuje a poznává významnou památku obce, s pomocí výkladu získává poznatky a základní informace o této památce

Formy vyučovací hodiny: tematická exkurze

Materiály a nutné vybavení: pracovní list s křížovkou

Časová dotace: dvě vyučovací jednotky – 90 minut

Obsah exkurze:

Návštěva kostela sv. Josefa v České Vsi

- setkání žáků s místním farářem
- prohlídka kostela, kde se žáci mohou podívat do všech místností, běžně nedostupných
- žáci si mohou například ponořit ruce do misky s vodou nebo si zapálit svíčku, prohlédnout obrazy, výzdobu kostela, oltář či si zkusit zahrát na varhany
- prohlídka kostela je ukončena návštěvou otevřené věže, kde mají žáci možnost vystoupat až ke zvonům, mohou si vyzkoušet, jak těžké je srdce zvonu a jak zní, když se jej dotknou
- na závěr si sednou žáci do lavic v kostele a poslouchají krátký výklad o historii kostela, který jim vypráví sám vyučující:

Kostel svatého Josefa byl postaven v letech 1924 – 1926 a zasvěcen byl roku 1928. Jedná se o stavbu podle projektu Antona Schneidera z Mariánských Lázní. Kostel je postaven podle renesanční a barokní inspirace, provedením stavby, jednoduchými fasádami i užitým materiálem se však hlásí k moderně. Adolf Bauch z Vidnavy vytvořil v kostele dvě významná díla, a to oltářní obraz svatého Josefa s Ježíškem a obraz Panny Marie. V kostele se nachází dřevěné původní varhany a dva zvony, dnes poháněné elektrikou. Roku 2008 k výročí vysvěcení byla obnovena fasáda a došlo k odvodnění okolí stavby. Kostel je dominantou obce a svými dvěma věžemi je v okolí ojedinělý. V kostele se konají především pravidelné bohoslužby.

- zpětnou vazbou je pak luštění křížovky z informací z výkladu o kostele svatého Josefa, po vyluštění následuje vyhlášení prvních tří vítězů; ti, kteří mají tajenku správně, dostanou malou sladkou odměnu

Co vím o kostele v České Vsi?

Kostel v České Vsi byl roku 1928 zasvěcen svatému:

	2						
--	---	--	--	--	--	--	--

Kostel nese prvky renesance,

				1	
--	--	--	--	---	--

a moderny.

Roku 2008 byla k 80. výročí

		3							
--	--	---	--	--	--	--	--	--	--

kostela opravena fasáda a okolí kostela.

Kostelní zvony jsou poháněny

				4					
--	--	--	--	---	--	--	--	--	--

Adolf Bauch z Vidnavy vytvořil v kostele dvě významná díla, a to obraz svatého Josefa s Ježíškem, který se nachází na

	6				
--	---	--	--	--	--

a také obraz Panny

				5
--	--	--	--	---

 .

Tajenka: (zvýrazněné políčka s čísly dopiš do této tabulky a získáš tajenku)

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

Správné odpovědi:

- Josefovi
- baroka
- vysvěcení
- elektrickou
- oltáři
- Marie

Tajenka:

K O S T E L

3. 5. Pátá část

Téma: malování obrázků na téma: „Moje nejoblíbenější místo v České Vsi“

Cíl hodiny: žák vytváří pomocí temperových barev a výkresů obraz svého nejoblíbenějšího místa v obci Česká Ves, následně jej prezentuje před třídou a zdůvodňuje, proč si zrovna dané místo vybral, ze všech děl je pak žáky vytvořena výstava na chodbách školy

Formy vyučovací hodiny: výuka v učebně výtvarné výchovy

Metody: samostatná práce, monolog

Materiály a nutné vybavení: temperové barvy, výkresy, nástěnky, připínáčky

Časová dotace: 2 vyučovací jednotky – 90 minut

Zahájení:

- motivace – brainstorming na téma: Jaké místo mám v České Vsi nejraději?
- časová dotace pro motivaci: 5-10 minut

Úkol:

- rozdání výkresů a barev
- zadání úkolu - namaluj své nejoblíbenější místo v České Vsi na výkres
- časová dotace pro malbu: 50 minut
- následná prezentace: 30 minut

Závěr projektu:

Výstava může být spojena s představením projektu ostatním žákům a učitelům školy, například v rámci hodiny výchovy k občanství nebo hodiny výtvarné výchovy.

3. 6. Vyhodnocení projektu

Projekt s názvem „Poznej obec Česká Ves“ je fiktivním nástinem toho, jak by se projektové vyučování s tímto tématem dalo zrealizovat. Projekt by měl sloužit k tomu, aby si žáci zapamatovali stručné informace o historii nejen obce Česká Ves, ale také o historii vývoje školství v České Vsi. Tím si žák vytváří vztah k obci, ve které žije a studuje. Ve skupinových úkolech naslouchá žák svým spolužákům, diskutuje s nimi a snaží se prosadit svůj názor. Tímto si rozvíjí a utváří základní dovednosti pro spolupráci v kolektivu, ale i pro budoucí život. Jedná se o komplexní projekt, rozvíjející všechny klíčové kompetence, průřezová témata a v neposlední řadě i očekávané výstupy z jednotlivých vzdělávacích oborů.

Žák se podílí společně s pedagogem na práci v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce. Práce na projektech přináší pro žáky spoustu činností, které zpestřují školní práci a žáci je vítají. Při práci nejde jen o zapamatování si faktů, ale i o získání dovedností, poskytuje žákům mnoho informací, ale i zajímavých činností. V úkolu, kdy měli žáci vymýšlet klady a zápory v životě v obci Česká Ves, trénují přemýšlení o nesrovnalostech a jejich příčinách, promýšlejí a plánují způsob řešení problémů a využívají k tomu vlastního úsudku a zkušenosti.

Produkt projektu, výstava výtvarných děl žáků, slouží nejen pro výzdobu školy a pro určité zhodnocení celé práce žáků a vyučujícího, ale především pro uvědomění si výjimečnosti místa, ve kterém žáci žijí.

Závěr

Diplomová práce je zaměřená na oblast historického vývoje obce a školství v České Vsi. Dále zahrnuje významné události a stěžejní fakta, které ovlivnily dějiny školství na českoveském území a představují mezníky v dějinách obce Česká Ves, dále obsahuje důležitá jména a osobnosti, které ovlivnily vývoj pedagogiky v této obci.

Diplomová práce konkrétně přináší průřez dějinami obce Česká Ves od jeho prvního osídlení, přes období první a druhé světové války, období vlivu komunismu až do současnosti, a také průřez vývojem školství od dob provizorní výuky v malé dřevěné chalupě, přes rozvoj za dob Marie Terezie a Josefa II. a zavedení povinné školní docházky, až po dnešní moderní podobu pedagogiky a školství v České Vsi.

Dílní součástí diplomové práce je projekt „Poznej obec Česká Ves“, ve kterém si žák osvojuje poznatky z historického vývoje obce i školství v obci, procvičuje a rozvíjí si základní dovednosti pro spolupráci v kolektivu a snaží se prosazovat svůj názor. Jedná se o komplexní projekt, rozvíjející všechny klíčové kompetence, průřezová témata a v neposlední řadě i očekávané výstupy z jednotlivých vzdělávacích oborů. Projekt přináší rozšíření tématu historie a významu obce a vývoje školství, které je běžně pojato ve výuce pouze stroze nebo okrajově. Důležitým záměrem projektu je také to, aby si každý žák, který v České Vsi žije a studuje, uvědomil historický a současný význam obce nejen z hlediska jesenického okresu, ale i celého regionu.

Seznam použitých zdrojů

Prameny:

Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1865 – 1921.

Státní okresní archiv Šumperk, Školní kronika České Vsi v letech 1871 – 1919.

Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1945 – 1981.

Obecní úřad Česká Ves, Obecní kronika v letech 1945-1980.

Obecní úřad Česká Ves, Školní kronika České Vsi v letech 1981 – 2003.

Literatura:

Brachtl, Z., Growka, K., Kaňovský, A. *Jesenicko*. 1.vyd. Brno: Cesta, 1996. ISBN 80-85319-59-4

Brachtl, Z. *Jesenicko v letech druhé světové války*. In: Ročenka VMS v Jeseníku, 1995.

Čornej, P., Pokorný, J. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. 1. vyd. Praha: Práh, 2000. ISBN 80-7252-026-1

Franz, S. *Památník – Kriegendenkmal in Böhmischdorf*. In: Českoveský zpravodaj, 2010, ročník XVI., číslo 5. s. 5-6

Growka, K. *Jeseník*. 1.vyd. Praha: Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-884-3

Growka, K., Malý, L. *Jeseníky mezi vzpomínkou a přítomností*. 1.vyd. Liberec: Knihy 555, 2008. ISBN 978-80-86660-25-7

Hanák, V. *Zpívající vody*. 1. vyd. Ostrava: Krajské nakladatelství, 1962.

Harna, J., Fišer, R. *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998.

Janas, R. *Z historie dobrovolných hasičů*. In: Českoveský zpravodaj, 2010, ročník XVI., číslo 7-8. s. 2-3

Jaroš, O., Jarošová, V. *Frývaldovská stávka*. Ostrava: Krajské nakladatelství v Ostravě, 1961. s

Jůva, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Brno: PAIDO, 1997. ISBN 80-85931-43-5

Kalhous, Z., Obst, O. *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7067-920-4

Kleiber, B. *75 let Řetězárny Česká Ves*. 1. vyd. Český Těšín: Třinecké železárny VŘSR, 1967.

Klein, W. *Die drei Dörfer an der mittleren Biele*. 1. vyd. Göppingen: W. Jungmann GmbH & Co, 1991.

Knoppovi, T., E. *Oázy vody a vzduchu*. 1.vyd. Jeseník: Sotiris Joanidis, 2001. ISBN 80-902929-2-5

Knopp, T. *Předkládám na vědomí: Jesenícko 1945-1945*. 1.vyd. Jeseník: Hnutí Brontosaurus, 2004. ISBN 80-239-3590-9

Kočka, M. *Prameny živé vody*. 3.vyd. Praha: ROH, 1999. ISBN 978-80-86438-22-1

Kubíček, M. *Jesenické pohádky a pověsti*. 1. vyd. Olomouc: SAHU, 1992.

Melzer, M. *Historie povodní na šumperském a jesenickém okrese*. In: Severní Morava, vlastivědný sborník, sv. 75, Šumperk: Okresní vlastivědné muzeum, 1998

Motyčka, F. *Příspěvek k dějinám dělnického hnutí na Frývaldovsku v letech 1918 – 1938*. In: Jesenícko z kraje pod Pradědem. Vlastivědný sborník. Jeseník: Osvětový dům v Jeseníku, 1961.

Štverák, V. *Dějiny pedagogiky II*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1991.

Šuleř, O. *Modrá štola a jiné pověsti z hor na severu*. 1.vyd. Praha: Albatros, 1985.

Vacínová, T. *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-74-7

Vališová, A., Kasíková, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. 1.vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0

Zuber, R. a kolektiv. *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*. 1.vyd. Ostrava: Profil, 1966. ISBN 80-7168-521-6

Internetové zdroje:

Blišťanová, Z. *Základní škola v České Vsi – Krapet do historie školy*. [online] [cit. 1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.zsceskaves.cz/clanky/o-skole>

Český svaz tělesné výchovy. 2004. *Okresní sdružení ČSTV v Jeseníku* [online]. [cit. 9. 3. 2013] Dostupné z: http://www.cstv.cz/jesenik/svazy/04_tj_retezarna_ceska_ves.htm

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. 25. 8. 2008. *160 let Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy* [online] [cit. 5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/160-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

Zákony pro lidi. *Předpis č. 69/1950 Sb.* [online] [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-69>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Natálie Němcová
Katedra:	Společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček, PhD.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Historie školství v obci Česká Ves
Název v angličtině:	The history of education in the town Česká Ves
Anotace práce:	Práce se zabývá stručnou historií obce a vývojem školství v České Vsi od jeho počátků dodnes, praktická část se zabývá projektem, zaměřeným na poznávání historie a současnosti obce Česká Ves
Klíčová slova:	Historie obce, historie a vývoj školství, projekt
Anotace v angličtině:	The diploma thesis focuses on history of the town and development of education in Česká Ves from beggining till now, the practical part is focused on cognition of history and present the town Česká Ves
Klíčová slova v angličtině:	The history of the town, the history and the development of education, project
Rozsah práce:	75 stran
Jazyk práce:	čeština